

TRE SORELLE

ЛИЦА:

МАРКО ЗАНЕТИ, чувар куће и имена

НЕРА, најстарија сестра Занети, 30 година, предана Богу у регулама, не сања

БЈАНКА, средња сестра Занети, 25 година, криомице пише пјесме, сања

РОЗА, најмлађа сестра Занети, сва од тајних дрхтаја, сања

ДАМЈАН, капетан или демон, демон или капетан, становник снова

ЈОЈО, ридикуо, ориђино, као и сви ридикули зна више од осталих

Дешава се у плавим маглама далеке прошлости Боке, у палати у којој се данас могу видјети три заздана прозора. У Прчњу.

СЛИКА ПРВА

(Бијели ленцуни надимају се под налећима јаког јуџа. Из даљине доишре грмљавина надлазећег невремена. Роза, Бјанка и Нера скидају ленцуне са разайейоџ шйага исйред њиховоџ йалаца. Појављује се Јојо, разбарушен, мокар и слан.)

ЈОЈО: Ето вас, богарети, исте ко ти ленцуни. Бијеле, бијеле и затегнуте. Само ће се ленцуни изгужват, а ви се

нећете изгужват. Но вазда бијеле... Затегнуте. Греоте. Дану се, Нера моја, пригни мало да види Јојо што кријеш...

НЕРА: Мрш!

ЈОЈО: Бјанка, бијела голубице, је ли Јојо замирито да га бар погледаш? Кога ћеш ако нећеш Јоја? Ја нежењен, ти неудата, а?

БЈАНКА: Ај ћа, Јојо! Пушти ме стат! Ај за својом работом!

ЈОЈО: Розо, Розо, ружо из ђардина, тек никнута, немирисана. Да те Јојо једном помирише између бедара, па да умре јадни Јојо.

РОЗА: А би ли могло, мој Јојо? Би ли смио, а?

ЈОЈО: Ај да пробамо...

РОЗА: Ајд баш да пробамо. Ђе ћеш?

НЕРА: Роза! Пушти спрдњу с луданом! Сложи те ленцуне, види како то штрамбаво работаш, ко да си узета у руке. Јојо, ала за својом работом, ала. Пасај нас се!

(Излази Марко.)

МАРКО: Е, Јојо. Што је вика ође?

ЈОЈО: Мој добри госпар Марко, ја сам ти дошо ријет да сам ти трабакул с порта морто веза развезао и у порат пребацио. Ко што си реко. Да га неверин ође с Прчња не баци под Котор.

МАРКО: Фала ти, мој Јојо.

НЕРА: Ништа му се немој зафаљиват. Ето се с нама односи ко да смо путане из Лепетана, ил из којег которског кажина. Реци му!

МАРКО: Јојо, не лапрај више да ти не би ребра пребројио!

ЈОЈО: Мало сам се пошалио, мали шкерац направио. А да, и њима је мило. Нису оне од камена. Не размину ријеч ни са ким, без међусобно. А види какве су... Греоте. Немој се ти мени једит, мој госпар Марко, не би ја што шпорко промислио за твоје сореле. Ма, да им је лако, није им лако.

МАРКО: Мучи! Да ни једну више ниси прозборио! Што сам ти дужан, па да ми се губиш с очију!

ЈОЈО: Ко и вазда. За један жмул вина. Ил би ми могло дат један боцун из твоје конобе. Ето, не требају солди. Зна се каква је коноба у кућу Занетија. Има ту ботиља још из стађуна Бућа од којих си палац наслиједио. Ко, бијасте нека својта, по женској банди, па теби припаде. Не кажем, не кажем, госпар Марко, да ти ниси замирито оваки палац. Јеси, и већи си замирито, ма Буће су Буће, а Занети Занети. Мало ти се круни палац по корнижима, а кад се с мора гледа, ко да се мало кров профундо, ма, нека, све ћеш ти то поправит, а даће драги Бог да се и оне удају.

МАРКО: Ево цекин па ај ћа!

ЈОЈО: А ја би из твоје конобе.

МАРКО: Дукат, па мрш ћа!

ЈОЈО: Их, дукат! Има за фунту вина. Фала ти, мој госпар Марко, дабогда вазда неверин наинтраво а ја ти трабакул превезиво. Нема бољег од мене. Сви су моји били патруни и капетани, на њих сам ја. И, ако што треба по палацу, око профунданог крова ил, да речемо, што око сорела, ја се препоручам.

(Марко замахне ноџом њрема Јоју. Јоју ућекне, смијући се.)

ЈОЈО *(џирчећи)*: Препоручам се. Препоручам се.

(Дјевојке су сакућиле лениуне. Носе их њрема улазу у кућу.)

НЕРА: Ето и Јоју исплаче уста с нама. А ти, Марко, ко небрат, ко да нисмо твоје.

МАРКО: Пушти лудог Јоја.

(Марко, у нејрилицы, брзо уће у кућу.)

БЈАНКА: Не исплаче Јоју уста но збори све ко што јес. Умидеца је начела кућу па се круни и изванка и изнутра. Шуфит прокапља, вићећете сад кад заспе киша. А ја, све чекајући, дваес и пета...

РОЗА: Умије ли Јоју работат оне ствари?

БЈАНКА: Роза, мила, не би ваљда?

РОЗА: Не би да сачекам дваес и пету тако ко ти.

НЕРА: Мучи! Мучите, обје. Што вам је данас?! Роза, ово ћеш у неђељу све жупнику на исповјед испричат, манитуљо манита! Бјанка, и ти би му имала што рећ.

БЈАНКА: Ја не, сестрице мила, ја не.

РОЗА: Ја могу да речем. Жупнику је мило да слуша што се мени омбра по глави. Онда ја читам све оне Здраво Марије, по пет, шест, седам пута, па опет мислим оно што је мене воља. Питаћу жупника у неђељу могу ли ја унапријед да то све одмолим и исчитам, па да чиним што је мене воља.

БЈАНКА: Не можеш у Прчањ чињет ништа. Нема с ким. Можеш мишљет, само мишљет.

РОЗА: И то је нешто. А ти и не мислиш, Нера моја мила, признај. Јеси ли икад мислила о тијем стварима?

НЕРА: Којим стварима, манитуљо?

РОЗА: О човјеку, сестро, о човјеку! *(Нера баци кошару са сакућљеним лениунима и улећи у кућу. Сесџре се њољледају, засмију, чисто, обијесно, младалачки. Из сјенке се њојави Јоју, њремећући дукаћ у руци.)*

ЈОЈО: Наће се вина у Прчањ и без дуката. Сачуваће Јоју дукат да купи монтуру за навигавање. Укрцаће се Јоју на брод и ево вам га свима на! *(Одмјери од шаке до лакџа њрема кућу.)* Биће теби жао, госпар Марко, стронцо, и за ово ногом и за све дегењеке што си ми их даво. Ја просио све три, сведно која је. И ову Неру, мада није фијаманта. Нек да било коју. Трунуле би код мене ко што труну код њега, само би од мене добиле оно што од њега не могу добит. Навлачили смо шпаг од трабакуле једном, Нера, ти и ја, па сам те поприватио за сисе. Сва се укочила, па се стресла, и ја

се с њом стресо. А онда Јоја шпагом мокрим по лицу. А Бјанкица, голубица, ишли брат вријесак на Врмац, ја се пењо иза ње, па јој вирио под котулу. Милине, дивоте, тих профума, Јоју мој грдни. Да ми је одријешит шпаг од тих гаћа, да ми се једном увалит. А мала, мала, греоте, увенуће прије но што процвијета. Ма, наће се неко и за вас, сореле, Јоју вам добар стоји. Наинтраће неко у ваше кушине. Биће вам жао што Јоја не погледасте, што Јоја не даривасте.

(На враћима се њојави Марко са врџолом у руци.)

МАРКО: Што бљутиш ту?! Што ми бајаш пред кућу! Мрш ћа да те не доватим овом врџолом! Мрш, јеси ли чуо?!

СЛИКА ДРУГА

(Дјевојачки смијех у сујројности је са њолумраком собе који сабласно разбија шџијрај двије свијеће на округлом сџолу. Смијех надјача шум кише, удар џромова и џресак џаласа о блиску обалу. Роза и Бјанка нађнуће над сџо. Роза се смије, Бјанка нађло усџаје, уљлашена.)

БЈАНКА: Прекини. Ово неће на добро изаћ.

РОЗА: Ајмо још једном. Сад ће да успије.

БЈАНКА: Неће да успије. Не може. Све су то шене.

РОЗА: Нису шене. Све овако треба. Ево, тавулин округли без брокава, на-

шла сам на шуфит. Биће од Бућа осто. Ко и ова слова. Ево, поређана у круг. И штелике. Све имамо. Мора се појавит.

БЈАНКА: Нема се ко појавит.

РОЗА: Ма, ајде, јадна, играмо се. Што се не би појавио?

БЈАНКА: То не постоји.

РОЗА: Постоји ли Бог?

БЈАНКА: Не хули! И само такво питање је хуљење.

РОЗА: Ако Бог постоји онда и то постоји. И жупник тако збори. Ако постоји дан, постоји и ноћ. Сунце и киша. Љето и зима. Добро и зло. Јес и није. Црно и бијело. Да није тако, не би свијет постојао.

БЈАНКА: Ђе ја за твојом памети идем? Гremo лећ. Ако наинтра Нера и види што радимо, биће вике.

РОЗА: Није ни Нера оно што се чини. Ајмо још само једном. Ставимо бићерин на средину, уватимо се за руке, зајмуримо и изговоримо ријечи. Онда ће чаша да испише његово име, а онда ћемо да га призовемо. Сједи, не бој се, ништа нам се у нашем палацу не може догодити.

(Бјанка сједне насјрам Розе.)

БЈАНКА: Што мислиш, је ли лијеп?

РОЗА: Дај руке, јако мисли на то, понављај за мном.

(Дјевојке се ухватише за руке. Забаце главе, зашворе очи.)

РОЗА: Аве теби чије име не смијемо изрећ. Ми смо контенте и понизне и себи те призивамо...

БЈАНКА: Аве теби чије име не смијемо изрећ.

РОЗА: Јави се и назначи нам име твоје на тавулин.

БЈАНКА: Јави се и назначи име твоје на тавулин. Јао, Роза, помако се бићерин!

РОЗА: Мучи. Не прекидај. Добро нам је кренуло.

БЈАНКА: Помако се, чула сам.

РОЗА: И треба да се помакне.

БЈАНКА: Да погледам на које је слово?

РОЗА: Рано је. Нек испише сва слова.

БЈАНКА: Како ћемо знат која су слова ако не читамо једно по једно?

РОЗА: Ајд ти погледај, ма брзо.

(Бјанка сјусићи главу.)

БЈАНКА: С! Бићерин је код слова С!

(И Роза њогледа.)

РОЗА: Ја би рекла да је код слова Д. Ајмо даље, ајмо даље, видиш да се нешто догађа.

(Поново забаци главе уназад, држећи се за руке.)

РОЗА: Ако јеси тај који јеси, напиши име своје да знамо да си тај који јеси и никоји други но тај један и једини.

БЈАНКА: Ако јеси тај који јеси, напиши име своје да знамо да... Како си оно даље рекла?

РОЗА: Да си тај који јеси и никоји други но тај један и једини.

БЈАНКА: Да си тај који јеси и никоји други но тај један и једини.

(Прасак гroma и у истом тренуику ошваране вратиа собе. Роза и Бјанка завришише. На вратиима је Нера.)

НЕРА: Што то чините, шемпије шемпијане?! Што то чините?! Оћете ли да се ископате ноћас! И себе и кућу и све нас!

(Дјевојке, још ипрестрашене, ииље у Неру. Роза се засмије. Бјанка усџаје, иде ирема Нери, збуњена, уилашена.)

БЈАНКА: Ја сам јој рекла. Рекла сам јој, Бога ми једнога. А она каже, да је дуга ноћ, да имамо кад спават... Ја сам јој рекла да то није лијепо...

НЕРА: Па си опет с њом сјела... Роза, окле ти тавулин?

РОЗА: С шуфита.

НЕРА: А слова?

РОЗА: Исто с шуфита.

НЕРА: Знаш ли што си учињела?

РОЗА: Ово је прије нас, у ову кућу, исто неко радио, па му ништа није било. Нера, забога, не мислиш ваљда да је све ово озбиљно? Играмо се.

НЕРА: Таквијем стварима се не игра. Никада. Нипошто.

БЈАНКА: Ти мислиш да ту има нешто, јел да?

БЈАНКА: За ово, за ово што сте сад урадиле иде се на суд свете цркве! За ово се иде на ломачу. Оћете ли да бискуп которски баци анатему на цијели Прчањ због вас двије?! Оћете ли да нам се траг ископа због ваших шкераца?! Оћете ли да нам покојна матер и покојни папе због вас у вјечном огњу на небо горе?! Оћете ли да крст на нашој цркви сагори кад се вас двије испред цркве појавите?!

РОЗА: Добро, добро, Нера. Рећи ћемо жупнику, прочитаћемо што треба да се прочита, па мир у кућу.

БЈАНКА: Нећете ви жупнику ништа рећи! Треба ли жупник да зна да ви ође Сатану призивате?!

РОЗА: Окле ти знаш да смо ми баш њега призивале?

БЈАНКА: Јес. Ми смо мишљеле неку добру покојну душу призиват. Некога од знаменитих Прчњана, да се распитамо о матери и папи...

(Нера њриђе сџолу, извуче њодмџаџ и сџод слове и чаше, њодиџне џа. Видимо уцрџани црвени њенџаџрам.)

НЕРА: Јел се на овоме добре душе призивају?!

БЈАНКА: Окле ми знамо? И то смо на шуфит нашле.

НЕРА: Рекла сам Марку да дестрега старе непотребне ркежине! Да је што ваљало и коме користило не би било скрајнуто на шуфит! Сутра нек ови тавулин исцјџпа, ваљаће да заложимо кад добро захладни. А ови бићерин, сад ћу га сломит.

БЈАНКА: То је наш бићерин. Из мате-риног регала.

НЕРА: Шпорак је. Ви сте га ишпорка-ле!

РОЗА *(Узима чашицу од Нере)*: Опраћемо га.

НЕРА *(Држећи њодмџаџ са њенџаџ-џрамом)*: И ово ваља запалит. Не по-цијџпат, него да у огњу сагори.

РОЗА: Немој се једит, сестро мила, ма, окле ти знаш да је то баш за прозива-ње Сатане. Ко је то теби реко, џе си

ти то научила? Да ниси ти који пут то пробала?

НЕРА: Роза, ти си све безобразнија и безобразнија? Па, ваљда ја знам...

РОЗА: Окле ти знаш? Ето, ми нисмо знале, него тако, све заједно нашле...

НЕРА: Ја знам. Ја сам најстарија па мо-рам знат. Мени је дато да држим ову кућу, мени је припало да се старам и о вас двије, и о свему, па морам знат! Нисам ја то од Бога тражила, но ми је дато! Зато се нисам ни удала, зато сам остала да ме вата умидеца, заједно с овим палацом.

БЈАНКА: Ми то нисмо од тебе тражи-ле. Ти нађи некога, па ајде.

НЕРА: То би ви, је ли? Да кућу до кра-ја ископате?! Не, вала. Ја сам се мате-ри на одру заклела да ћу остат, да ће све на мени бит, па ће тако и бит. Ни-кога ја нећу нађ, никад, мене је то све прошло, ја сам то све сагорјела! И мо-је је да вас двије, лудаче, младе лудаче, изведем на пут кријепости и честито-сти! Да ако ви нађете неког за себе, неког доброг и честитог, бољег од вас, да не трунемо сви заједно! Довољни смо ја и Марко.

РОЗА: А ако Марко доведе коју ође у палац?

НЕРА: Неће га Марко ни једну ође доводит. Док сам ја жива! Која би пошла за Марка, без нека, нека, ка-стигуља, штрига, ил путана? У ову кућу мора бит само кријепост и че-ститост.

РОЗА: Ја нећу да будем кријепка. Што се има од кријепости?

НЕРА: Добро! Предај се врагу! Ево, дозови га! Но, ни он те неће! И њега ваља замиритат. Ни за врага ниси. Ево, вићећеш, ја ћу га призиват, па ћу те њему предат. *(Баџи њодмџаџ и сџод ноџу, сџане на њеџа.)* Дођи непо-мениче, изађи из овог неверина ванка, запосједни ову кућу, па узми душу мо-јој Розалији, па је води пакленским стазама, до вијека!

РОЗА: Бар ми неће бит досадно.

БЈАНКА: Нера, ти си излућела...

НЕРА: Дођи непомениче, па нас све узми, кад нас Бог не види, ти нас по-гледај! Кад ни за кога нисмо, нек бу-демо за тебе! Боже ми опрости, што ја ово причам, што је мени? Јесам ли ишемпијала? Јесам ли полућела? Од вас двије, од ове куће, од овог мјеста, од себе саме? Што је мени ово до-шло?

(Роза њриђе Нери, заџрли је.)

РОЗА: Немој, сестрице, немој преће-риват. Дану, играле смо се само. Неће-мо више никад.

(Бјанка њриђе сестџрама. Заџрли их.)

БЈАНКА: Све је то од неверина. Су-тра, кад дуне бура, све ће бит лијепо и добро ко што је било. Све је то од ноћи. Кад би сад изгријао мјесец би-ле би ко што смо биле и прије. Не-мојмо се једит. Што би ми једна без друге?

(Заџрљене сестџре на средини собе, на њенџаџраму, џјџеше једна друџу. Зачу-је се луџање на враџима, неџдје оздо, на враџима куће. Сестџре се раздвоје, нијеме, уџлашене.)

СЛИКА ТРЕЋА

(Траје луџа на вратиима. У приземљу куће, у коноби, Марко, држећи шишилољ у руци, уилашен, њробуђен, њолако ѡрилази вратиима.)

МАРКО: Који лупа?

(Грмљавина ѓрома и луџа на вратиима.)

МАРКО: Који си у ову злу уру? Одговарај! Јојо, ако си ти, даћу ти дегењека да нећеш знат за себе. Јојо, одазови се! ДАМЈАН *(off)*: Отвори, домаћине. Наши смо.

МАРКО: Који си?

ДАМЈАН *(off)*: Дамјан. Капетан и патрун од брода.

МАРКО: Никојега ја Дамјана не знам. Прођи ме се.

ДАМЈАН *(off)*: Конак ми треба у чистој и честитој кући. Плаћам златом.

(Марко, у недоумици, сиушија шишилољ, ухваиши кваку, вади кључ.)

МАРКО: Уљези. Ма да знаш, у руку имам пиштољ са челичнијем зрном у цијеви и с по унце барута напрашеним. *(Марко ојрезно ојвара вратиа. На вратиима је Дамјан, увијен у мокру црну кабиницу.)*

ДАМЈАН: Добро вече у добру кућу.

МАРКО: Да је вече добро, није. Небо се на земљу спустило. Уљезите.

(Дамјан улази.)

МАРКО: Па, окле ви у ову уру на мој праг?

ДАМЈАН: Рекох, треба ми чиста и честита кућа да у њој коначим и да се у њој храним. Рекоше ми да нема бољег

мјеста од куће племенитог Марка Занетија, Прчњанина.

МАРКО: Ко вам је мого то рећ у ово доба, по оваквој ноћи? Нема ни мачке на улицу.

ДАМЈАН: Што бих ја са мачкама причао?

МАРКО: По монтури би реко да сте с брода некога...

ДАМЈАН: Мој брод је у карантину, у Порто Росе.

МАРКО: Ако је у карантин, у Росе, окле ође код мене?

ДАМЈАН: Без знања капетана од Порто Росе, кренуо сам с момчади у Боку. Осам мјесеци смо на мору. Дуго је двије седмице чекати у карантину, а толико поморски закони Млетачке републике прописују. Ужељели се људи свега.

МАРКО: А ће су вам сад људи?

ДАМЈАН: Невријеме нас је у Лепетане бацило, гдје момчад осташе на добром вину и, знате већ, са лијепим женама.

МАРКО: Што ви не остасте с њима?

ДАМЈАН: Мира ми треба. Уморан сам. Врло сам уморан.

МАРКО: Што не препречисте у Херцег Нови? Ближе вам је с Роса било.

ДАМЈАН: У турски Нови? Ја држим до себе, господине.

МАРКО: А како сте, од Лепетана до Прчња, по оваквој ноћи, пристигли?

ДАМЈАН: Унајмио сам коња.

МАРКО: Не чух топот.

ДАМЈАН: Због невремена. Онда, хоће ли за капетана и патруна брода

„Дијаболо” бити мало мира у овој кући? Кажу добри људи да имате обичај, с времена на вријеме, да регалате камару каквом угледнијем странцу.

МАРКО: Истина је. Кућа велика, а пропада. Вазда треба солада. Како оно рекосте да вам је име?

ДАМЈАН: Дамјан.

МАРКО: Никад нисам чуо да се тако ође неко зове. Ви нисте из Боке. И неким чудним језиком причате. Ко да је наш, а није наш. Окле сте?

ДАМЈАН: С брода, рекох.

МАРКО: „Дијаболо”... Ја, да имам брод, никад му не би дао такво име. Због пегуле, не ваља зло именом од брода призиват.

(Дамјан њољеда Марка, чудно насмјешен.)

МАРКО: Ма, имате ви право. Кад ја будем имо свој брод, онда ћу му ја дават име. Камара је ође, у приземљу. Горе, на спрату су моје сестре. Опомињем вас, буде ли вам каква шпоркарија пала на ум, челично зрно ће вам судит или ћу вас фундат одма ође под палац.

ДАМЈАН: Увјеравам вас да сам уморан, јако уморан и да не знам о чему причате.

(Дамјан вади кожну кесу са дукаишима, баџи је на сџо. Марко извади један дукаиш.)

МАРКО: Златни дукат. Фијаманти, ко да је сад из ковнице. Ви би остали двије сетемане, рекосте? Бићете ми драги гост, ал, што се мојих сестара тиче, опет вам напомињем, немојте да вас гуја уједе, да вам што и на ум пане, а не

да што учините. Ја знам да вама није ни до чега, да сте уморни од вијања, ма, двије сетемане су двије сетемане...

ДАМЈАН: Плашите ли ви тако сваког намјерника који код вас на конак сврати?

МАРКО: Моје је да речем. Ће су вам ствари?

ДАМЈАН: Немам ствари.

МАРКО: Какви сте ви поморац ако немате шкрињу са собом, ил бар маринерску врећу?

ДАМЈАН: Omnia mea mecum portant.

МАРКО: Ви ко наш жупник, кад не зна што збори, он онда по латински.

ДАМЈАН: За разлику од нашег жупника, ја знам што говорим. Задржите кесу.

МАРКО: Превише је. Ође има за двије године, а не двије сетемане.

ДАМЈАН: Само ви задржите. Ако нађем толико потребни мир, можда останем и више. Онда, хоћемо ли спавати ноћас?

МАРКО: Си, си. Ма, камара није зготовљена... Сад ћу ја пробудит Неру, саће она... Само, ја сам вам реко што сам вам реко!

ДАМЈАН: Довољно је да има кревет. Ујутро ћемо срећивати...

МАРКО: Не, никако. Саће миа сорела све инђустат...

(Марко дође до вратића, виче.)

МАРКО: Нера! Нера! Вјени ква! Имамо вижиту! Нера!

(Док Марко дозива Неру, Дамјан ишахо оде према соби, тамо ђде му је Марко показао. Марко стиоји на вра-

ићима, не види да је Дамјан оишишао. Појављује се Нера, огрѣшач преко бијеле сјаваћице.)

НЕРА: Ко је то?

(Марко се окреће с намјером да уиозна Неру с Дамјаном.)

МАРКО: Госпар Дамјан, патрун брода „Дијаболо”... О, ђе је несто? Пошо одма у собу. Уморан је. Ниси спавала?

НЕРА: Како да спавам? Лупао је тако да је птице на Врмац пробудио. Какви је?

(Марко звецне дукаћима у кеси.)

МАРКО: Сам га је Господ посла.

НЕРА: Баш не познаје регуле. У ово доба...

МАРКО: Госпар над госпарима, виђећеш. Може бит да му је што потребито, буди ту. Идем ја ванка да му коња с кише склоним...

(Марко пребацује огрѣшач преко главе, излази у ноћ. Нера полако прилази вратићима собе, послушкује. Прислони уво на вратића. Вратића се ошворе. Дамјан на вратићима.)

ДАМЈАН: Добро вам вече, шјора лијепа.

НЕРА: Шињорина, шињорина. Нера. Мишљела сам да мало камару поспремим.

ДАМЈАН: Није потребно. Једино ако баш захтијевате да уђете у собу.

НЕРА: Што сте мишљели с тиме рећ?! Господине, ја ћу вам одма скренут пажњу...

ДАМЈАН: Бијес вам лијепо стоји, мада, нема разлога за њега. Вратите се ви лијепо у ваш топли, миришљави кре-

вет и сањајте ваше снове. У сну није као на јави, је ли тако? Мени ништа сада није потребно. Једино бих волио, ујутро, ако је могуће, комад топлог хљеба са нечим још, за доручак.

(Док Дамјан говори, иза Нере се појаве Бјанка и Роза.)

БЈАНКА: Јел по гушту мало сушеног меса?

РОЗА: Младога сира би сигурно жељели?

БЈАНКА: Свјежа јаја, најбоље за доручак...

НЕРА: Моје сестре, Бјанка и Роза...

ДАМЈАН: Нера, Бјанка и Роза. Дивно. Нера као тамна ноћ у којој нас чека нешто узбудљиво, сакривено, тамна ноћ у којој ће блеснути муња и све промјенити.

НЕРА: Је ли господин литерата?

ДАМЈАН: Бјанка, као бијело једро које још ни јутарњи маестрал није дотакао. Бијело једро које чека да у њега уђе пуни и прави вјетар. Па да заједно одједре тамо гдје још нико није био.

БЈАНКА: Баш сте то лијепо рекли, поштовани госпару...

ДАМЈАН: Роза. Како ружа да се узбере а да нам трн руку не окрвави? Или да се пусти ружа, без додира, да јој се сви диве, док се још потпуно не расцвијета? Чим једна латица падне, неће то бити више она иста ружа.

РОЗА: Господине, имамо ми ође једног лудог Јоја. Он исто тако свашта збори. А ко много збори, тај није ни зашта.

ДАМЈАН: Потпуно сте у праву, мила Роза. Ја вам баш нисам ни за шта. Желим вам лијепе снове. *(Дамјан нагло зајвори враћа. Дјевојке се згледају. Роза љрсне у кикој. Улази Марко, мокар.)*

МАРКО: Није тог коња нема. Није нема коња. Сав сам се смокрио. Нема ни трагова од копита испред куће. *(Сесирама:)* Што је, куриожаче?! Оће ли се спат ноћас? Ала, свака у своју камару, ала!

(Дјевојке одлазе. Нера засиане њоред Марка.)

НЕРА: Само да знаш, ништа ми се не свиђа. Ништа. Има нешто, не знам што, ма, нешто има...

МАРКО: Не би ти се свидио ни свети отац Папа у ово доба по оваквој ноћи. И није на теби да ти се свиђа! Што има да ти се свиђа ил не свиђа. Он је само гост који плаћа. Ајде у коћету.

(Нера одлази, најмурена.)

МАРКО: Бе ли му је тај коњ? Ја га нисам ни чуо... А нећу му ја пучит коња по Прчњу, па да има још сто оваквијех кеса.

(Марко узме кесу са сивола, сивавља је испод кошуље, гаси свјетло.)

СЛИКА ЧЕТВРТА

(Јујиро је у коноби. Роза њосиавља сиво за Дамјанов доручак. Пјевушећи њосиавља сивољак, њањир са ножем и виљушком, врч са вином. Бјанка доноси њослужавник са јелом.)

БЈАНКА: Распјевала се ти јутрос?

РОЗА: Лијепо сам спавала и још љепше сањала.

БЈАНКА: И ја сам свашта сањала.

РОЗА: Нисам ја свашта, но баш нешто.

БЈАНКА: А што то?

РОЗА: Реци ми да ти речем.

БЈАНКА: Ако ти мени речеш, рећу и ја теби.

РОЗА: Ако проспијаш Нери одма ће ме послат код велечасног и мораћу да здравомаријам бар иљаду пута.

БЈАНКА: Нећу. Тебе ми.

РОЗА: Ево овако. Ја се нагла кроз фуњестру од моје камаре. Ко, чекам некога. Не знам још кога, ма чекам, ко да ми живот од тога зависи. Све се прегинем преко фуњестре. Прозор све нижи а ја све виша. И одједном ми пукне једно пуце на вешту, пуце испод грла, пуце што ме стезало. Е баш ми је сметало, промислим, кад ми пукне и друго пуце, испод. А онда, све једно за другим, сва ми пуца попрскају и проспу се испод, по улици, па преко улице у море. Сва пуцад, једно по једно, падну у море.

БЈАНКА: А ти само у доњу робу на фуњестру?

РОЗА: Нема доње робе. Немам ништа на себи. Ђуте ми бедра камени зид испод фуњестре, а маестрал ми прелази преко груди.

БЈАНКА: Врати се у камару, јаде мила, преладићеш се...

РОЗА: А онда доље, испод палата, појави се ови, ови...

БЈАНКА: Који?

РОЗА: Ови наш гост. Дамјан. Сву моју пуцад извадио из мора и држи их у руку. Испне се до мене, не знам како, ко да је полетио, и да ми пуцад. А оно нису пуцад него све драгуљи. И ставља ми пуцад на голо тијело. Заправо, драгуље ми ставља.

БЈАНКА: Мучи, мучи. Нианци једну више немој.

РОЗА: Е па и нема више. Ил се не сјећам ил нема више. А лијепо ли је било, сестро мила.

БЈАНКА: Што је било лијепо?

РОЗА: Нешто. Ај сад ти...

БЈАНКА: Ко ја пошла у Котор. Покладе. Фешта од Крневала. Машкаре све с прапорцима и с трумбетама, ричу и вичу. Ја оћу виђет како су направили лутку од Крневала, ма ми машкаре не дају. Један ко мали враг, са црвенијем језиком и оштрим репом све ме, да простиш, дрпа. Ја све призивам Марка да ме заштити, све гледам ће сте вас двије, ма нема никога, само се они вражић наповрзо на мене. А онда, из оне гомиле, изађе једна у бијелу монтуру, с мачом око паса и привије ме уза се. Они вражић му се поклони а он га шутне ногом, а вражић му се опет поклони. Изведе ти мене бијели принц кроз горе на Сан Ђовани. И покаже ми низ Боку, и збори, ја сам твој принц, а ти моје принћипеса и све ће ово море бит наше. И зајвео ми нешто, њежно, све милина око срца.

РОЗА: А какви је био, како је фигуру?

БЈАНКА: Нећеш ми вјероват.

РОЗА: Вјероваћу ти.

БЈАНКА: Био је то... Дамјан.

РОЗА: Е, па лажеш!

БЈАНКА: Не лажем. Очију ми, и тебе ми, и Нера ми.

РОЗА: Како је тебе мого водит на Сан Ђовани кад је скупљо моју пуцад из мора?!

БЈАНКА: А да у сан је то било.

РОЗА: Не може бит у твој и у мој сан истодобно. И ако није истодобно, ја сам га прва снијевала.

БЈАНКА: Боже, Роза, што ти то збориш... А ја и пјесму памтим коју ми је пјево.

(Улази Нера.)

НЕРА: Још се није устао? Какви је ово тавају?! Дуперани! Што ће мишљет он, у какву је кућу дошо?! Роза, донеси рекамани тавају, фијаманти. Вино, које је?

БЈАНКА: Из прве бачве.

НЕРА: Из прве бачве је овогодишње. Донеси из треће бачве, оно што је Марко мјешо грожђе с Пељешца са нашијем, с Врмца. Брже док није дошо.

БЈАНКА: Нера, јеси ли ти што сањала ноћас?

НЕРА: Какво је то питање? Што је тебе стало што сам ја сањала?

БЈАНКА: И ја и Роза смо лијепо снијевале, па, мислим, да ниси и ти?

НЕРА: Ја никада ништа не сањам. Одавно.

РОЗА: Зато што лажеш да ништа не сањаш? Свако нешто сања.

НЕРА: Ја не лажем! Ја не сањам! Донеси тавају! Бјанка, вино!

(Сесџере изађу. Нера сређује сџо њо свом укусу. Улази Дамјан.)

ДАМЈАН: Ви сте поранили, зору преварили.

НЕРА: Ма какви поранила. Прошло је девет ура. Марко је фератом пошо до Котора и реко да се ми за све побринемо. Како сте спавали?

ДАМЈАН: Како сте ви спавали?

НЕРА: Ко и вазда. Киша удара по мозгу. Ја ћу сад да средим камару, док ви доручкујете.

ДАМЈАН: Ја вас молим да не улазите у моју собу.

НЕРА: Мени је Марко реко да ја морам...

ДАМЈАН: А ви баш хоћете да завири-те у моју собу? Да додирнете кревет у коме сам спавао? Да омиришете јутарњи ваздух у соби у којој је спавао непознати мушкарац? А ја вас молим да то не радите. Ја сам као и остали, само мало уморнији. Мир и спокој, бар накратко, то је све што очекујем од ове куће.

НЕРА: Ви мене стално набјеђујете да ја оћу оно што ја нећу. Ви сте платили, и за тај новац ви ћете оће добити оно што сте замиритали.

ДАМЈАН: Немојте улазити у моју собу, све док вам ја то не кажем. Јесте ли разумјели? Но, што има лијепо за доручак...

(Улазе Роза са новим сџолњаком и Бјанка са новим врчем вина. Роза намјешџа сџолњак исџред Дамјана. Бјанка џримиче чашу Дамјану. Дамјан се маши за џеј.)

ДАМЈАН: Роза, чини ми се да сам пронашао нешто ваше... Неко дугме, што ли је...

(Дамјан џуџине заџањеној Розџ свјеџлуцаво дугме у руку. Бјанка уџраво сџа вино у чашу. Просџе вино, узбуђена, џо сџолу и џо Дамјану.)

БЈАНКА: Скужајте ме, мили госпару, скужајте ме. Нисам намјерно, али, ви, ви то нисте смијели, никако нисте смијели!

НЕРА: Бјанка, што је теби?!

БЈАНКА: Ништа. Причињело ми се нешто... Нисам се наспавала, па ми још није све кјаро...

(Бјанка исџусџи врч са вином и исџрчи из собе. Роза оџвори длан у коме је дугме.)

РОЗА: Ово је, Боже саклони, ово је... Господине... што ја сад да мислим?

НЕРА: Дану, Роза, да видим што је то.

РОЗА: Ништа. То је нешто моје, само моје!

(Роза излеџи за Бјанком.)

НЕРА: Оне су потпуно исшемпијале... Не брините за монтуру, саћу ја мало соли по томе...

(Нера узима сланик са сџола, џриђе близу Дамјану, сџа му со у скуџи. Кре-не руком да џроџрља со, а онда наџло џовуче руку, џресне сланик о сџо.)

НЕРА: Пријатно вам.

(Нера брзо излази.)

ДАМЈАН: Но, сад ћемо коначно доручковати.

(Дамјан једе, са аџеџиџом, са задовољсџвом. Улази Јојо, заџгледа Дамјана. Дамјан му климне џлавом, насмје-

ши се. Јојо, забезекнуџ, обилази око Дамјана, загледа га са свих сџрана, сједне до њега. Нејресџано џиљи у Дамјана.)

ДАМЈАН: Изволите, послужите се.

ЈОЈО: Фала.

(Јојо руком узима из Дамјановоџ џањира. Наџиње из врча. Премјерава Дамјана, смјешка се значајно.)

ЈОЈО: Ја знам који си ти.

ДАМЈАН: И ја знам који си ти. Па што?

ЈОЈО: Па ништа. Знамо се који смо. Варају те с овим вином. Имају бољега. Наплатиће ти ко понајбоље, а није... Знам ја Марка. Стари је то инпјегун. А ти, значи, ариво. Ултима је ура била да ариваш.

ДАМЈАН: По чему?

ЈОЈО: По свачему. Све се чекало, кад ће доћ, кад ће доћ... Ође више нико не долази. Само се одлази. Парти момчад на бродовље, што которске, што пераштанске, и кад се врате више нису момчад. Ође остају оваки... И ја чекам мој брод, знаш то?

ДАМЈАН: Знам. Твој брод само што није.

ЈОЈО: Сви су моји бродили. И куће и земљу стекли. Па се све дестрегало. Али ја ћу све то да повратим. Ја имам договор са великим патруном, из Пераста, да ме узме на брод. Ја све знам о мору и навигавању. Ја Марку привезујем трабакул с веза на вез. Да није мене, сломило би му море трабакул сто пута до сад. Не умије он путем ић да му ко не помогне. Да му није сорела, ска-

по би ко бизин неђе у кунету. Коју ћеш повест?

ДАМЈАН: Ја не водим никога, никуда.

ЈОЈО: А да нећемо се сад ође прелават. Мораћеш је отет, сва је прилика. Марко ти не би дао ни једну. Ко би му работо по кући, ко би њега чинио чо-вјеком? Он ко све чека да их уда, ма не би дао ни једну, ни за дужда млетачкога, сво поштовање великој Серенисими. Ни дужду не би дао. Ја га пито, трипут.

ДАМЈАН: За то се не пита. То се узима.

ЈОЈО: Лако је теби. Ја не могу. А малу не би диро, само би је гледо голу. И овако би је само ставио преко кољена и плеснуо по гузици, само би је плеснуо, онако чврсту, ко јарбол од новог брода. Би ли ти, а, мештре мили?

ДАМЈАН: Не, ја то не бих урадио.

ЈОЈО: Ти не би?!?

ДАМЈАН: Могао бих преломит јарбол од новог брода, па како послије да једрим на њему?

ЈОЈО: Дану ми мало још тога пршута. Слаб, слаб, имају они и бољега, старијега... А велики си ти галиот, видим ја. Знам ја. Мого би ти мене узет на твој брод... Што би ја пловио за Пераштане? Ево чекам на укрцање дваес година. Узми мене, мештре мили. Да не цркнем у Прчањ. Греота ме. Како ти се зове брод и ќе је?

ДАМЈАН: „Дијаболо”. У Росе.

ЈОЈО: Како би се звао твој брод него „Дијаболо”? Само, лажеш ти мене, мештре велики. Лажеш Јоја. Греота.

Јојо је, може бит, луд, ма није глуп. Што ти мене лажеш, предраги мој гопару? Ја оћу да те вјерно служим, да ти будем компањ, а ти тако. Греота. По оној невери синоћ ниси ти мого никојом барком доћ до наше стране. Једино ако ниси прелетио. Јеси ли прелетио?

ДАМЈАН: Људи не лете.

ЈОЈО: Људи не лете. Али и не плове по ономе од синоћ. А ни сад није другачије. Не би Ноје што је велики дажд и потоп пребродио, с оноликом барком што је у њу све на свијет стало, синоћ мого проћ.

ДАМЈАН: Јојо, не вјерујеш, ваљда, у ту будалаштину о Ноју?

ЈОЈО: Света књига каже...

ДАМЈАН: Света књига каже да је тај Ноје саградио брод на коме су стале све животиње на свијету, Јојо, премудри Јојо? Слонови, јеси ли некад видио слона? Водени коњи са Нила. Јеси ли некад видио воденог коња? Има једна бештија, жирафа се зове, са вратом од по три четри метра. И њих је укрцо. И све живо. И мишеве, и змије, и птице, и глисте, и комарце, и цврчке. А рибе, што је било са рибама? Јесу ли пливале уз брод или их је Ноје запатио у некој фронтани на његовом броду? Какви је то брод био, да ли постоји такав брод на свијету? Ко је могао веслати на том броду, каква су му једра морала бити?!?

ЈОЈО: Бог му је помогао.

ДАМЈАН: Бог је помогао Ноју и животињама а није људима које је он

сам створио? „Јао, није ми нешто успјело, нису добри ови људи што сам их по лику својему створио, сад ћу све да их подавим. И ћецу малу, невину, чисту, и жене, и све што сам по лику својему створио. Нешто сам се прешкартао, мораћу све да их утопим.” А једино ће дебели и смрдљиви Ноје да претекне и пород његов. И комарци. И змије. И мишеви. Више је Богу било стало до пацова него до ћеце. Не ваља ту нешто, мој Јојо, чини ли ти се? Или Света књига лаже, или Бог прави шпоркарије. Или обоје.

ЈОЈО: Е да му је то једина шпоркарија!

ДАМЈАН: Знаш и ти неку?

ЈОЈО: Да је Бог знао што чини не би свог непријатеља стваро.

ДАМЈАН: Којег непријатеља?

ЈОЈО: Бог је и врага створио. Ил се враг сам створио? Што кажеш на то?

(Дамјан се насмије.)

ДАМЈАН: Кад те боље погледам, баш ми треба један такав морнар. Примљен си.

ЈОЈО: Ђе сам примљен?

ДАМЈАН: На „Дијаболо”. На брод који је везан у Росе.

ЈОЈО: Њега нема тамо, ма, једва чекам да се укрцам. Љубим руке, госпару.

(Јојо љуби мусавим усћима Дамјану руку, Дамјан му шићине златник у руку.)

ДАМЈАН: Само ми сад мало мира дај.

ЈОЈО: Јел божјег мира?

(Јојо се засмије, Дамјан за њим. Смијех шираје. Улази Роза.)

РОЗА: Јојо, ако те Марко ође увати... Што си хтио?

ЈОЈО: Да с патруном прозборим двије, три. Укрцавам се, Розице, укрцавам се.

РОЗА: Е, ко и до сад. Ајде ћа, ако те Марко затекне да нам госта сметаш... Ајде ћа, кад кажем!

ЈОЈО: И тебе ће, моја Роза, сунце огријат. Дошла је и твоја ура, и теби ће пућ што није другијема. Благо теби, сретнице. Слуга сам вам, госпару, још ћемо се гледат. И, Роза, реци Марку да ми је баш мило, баш ми је мило.

(Роза иззџура Јоја који се дубоко клања. Зайвори врайа. Удахне ваздух, ѿлако йрилази Дамјану. Дамјан крене йрема њој, она усћукне.)

РОЗА: Господине, ја морам с вама насамо неколико ријечи.

ДАМЈАН: Само неколико. Ријечи, понекад, све покваре. Не трошите их, будите пажљиви са њима.

РОЗА: Нера је отишла до бистјерне, да донесе воде за купање и пиће. Бјанка је у своју камару. Не би могла пред њима. Господине *(исћружи длан, ойвори га)*, ово није моје пуце. Ово је брилијант.

ДАМЈАН: Не допада вам се?

РОЗА: Није мој. Ако је то ваш поклон, ја га ничим нисам замиритала и ја вам га враћам.

ДАМЈАН: Зар вам се нису дугмад расула и у море пала?

РОЗА: Господине!

ДАМЈАН: А све што почива на вашим грудима, на вашем трбуху, између ваших ногу, заслужило је да буде бриљант.

РОЗА: Ја ћу рећ Марку. Он због таквих ствари може да закоље. Једном је ође пристао леут са шпанским маринерима. Они су лијепо пјевали уз гитару и пјевали су испод моје фуњестре. Марко није био дома, ма су му Прчњани одма дојавили и он је, увече, нашо маринера који је пјево и гитару му о главу преломио и нож му у бедро забио. Само да знате. И, окле ви знате што сам ја сањала?

ДАМЈАН: Ја знам све о вама. Знам како се дуго у кревету преврћете, како вам је вруће испод покривача, како образом тражите хладни дио јастука. Знам како гледате у зрцалу, које је преко пута вашег кревета, ваше голо бедро које одбија мјесечину што улази кроз прозор. Кроз исти онај прозор над који сте се нагнули, ноћас, када сте маестралу допустили да вам дира груди.

РОЗА: Ајме мени! Ајме мени! То није био маестрал. У ово доба године не дува маестрал. То је било нешто друго... Ја сам то само снијевала, а сан је вражје дјело.

ДАМЈАН: Не. Сан је ваш, само ваш. Има враг пречих послова него да се увлачи у снове младих ђевојака.

РОЗА: Окле ви то све знате?

ДАМЈАН: Роза, иза мене је прилично година. Толико колико ви не можете ни замислити. Научио сам свашта током тих година.

РОЗА: А не парате тако.

ДАМЈАН: Како?

РОЗА: Тако стари...

ДАМЈАН: Врло сам стар и исто толико уморан.

РОЗА: Јесте ли ви баш цијели мој сан виђели?

ДАМЈАН (*Насмије се*): Ја сам био у том сну, Роза.

(*Роза заињањено љледа у Дамјана. Не може да дође до ваздуха.*)

ДАМЈАН: Било је лијепо, било је њежно и, доста с тим. Баста, рекли би овђе.

РОЗА: Ако сте били, ако сте све виђели, значи ли то да сте виђели мене, онакву, на фуњестри?

(*Дамјан се насмије.*)

РОЗА: О, смијте се ви, само се смијте. Јесам ли била смијешна?

ДАМЈАН: Много сам тога у животу видио, али, нешто тако лијепо, тако устрептало, још нисам видио.

РОЗА: Лажете!

ДАМЈАН: Наравно. Ја само говорим оно што сте ви жељели да чујете.

РОЗА: Али не знате, иако сте све виђели, не знате што је мени било у главу, што је мени било на душу, што сам хтјела, а сан ми се прекинуо, па нисам могла. Мислите ви да све знате, а не знате да и ја све знам.

ДАМЈАН: Што то знате, тако љути?

РОЗА: Не знате да ја знам да то није био маестрал на мени, него ваше руке и ваш дах! И не знате да сам, оно кад сте ми пуцад вратили, хтјела да, да, да...

ДАМЈАН: Не реците то, молим вас. Немојте то да кажете...

РОЗА: Да вас пољубим, мислите? Не! Ништа ви не знате мада сте инфишали

да све знате. Хтјела сам да вам стргнем монтуру, да ви преда мном будете онакви каква сам ја пред вама и да ја, да ја будем маестрал на вама, ко што сте ви били маестрал на мени. И још сам хтјела...

(*Роза се љриближила Дамјану, додирује га љрудима и бедрима.*)

РОЗА: Хтјела сам да урадим оно за шта се у огњу вјечном гори.

ДАМЈАН: Тамо није тако лоше као што причају.

РОЗА: Не мудрујте!

(*Роза заљрли Дамјана, љрибија се уз њега, сљрасно, љомамно. Дамјан љокушава да је заусљави.*)

ДАМЈАН: Роза, ово није маестрал, ово је оркан. А оркан може да саломи старог човјека као што сам ја.

РОЗА: Па што?! Једном се мораш сломити.

(*Улазна вратиа се заљресу. Закључана су, иако је Роза малољрије ушла кроз њих. Роза се хииро одмакне од Дамјана. Уљлашена, намјешииа косу, љледа љанично љрема вратиима.*)

МАРКО (*off*): Ко је закаручо?! Отварај!

ДАМЈАН (*Рози*): Само се ви инђустајте. (*Роза доводи у ред хаљину и фризуру. Дамјан јој љокаже љрема сљолу гдје су остљаци јела. Роза љосљрема сљо.*)

РОЗА: Одвешћете ме одавде!

(*Дамјан климне љлавом. Вратиа се на љло ољворе, Марко само ииио се не сручи у конобу.*)

МАРКО: Од кад се ова врата закључавају?

ДАМЈАН: Нису била закључана. Вјероватно су забрекла од влаге, од југа.

(*Роза хииро излази са љањирима.*)

МАРКО: Дажд не стаје. Овакви фортуно није био давно. Једва је ферата преко Муа прошла. Јесте ли лијепо до ручковали?

ДАМЈАН: Било је више него што треба. Јесте ли што у Котору пазарили?

МАРКО: Соли. Двије пињате катрана. Ваљаће трабакул калафатат кад фортуно прође јер ће га валови начет по ребрима.

ДАМЈАН: Зар не би било боље да сачекате прољеће. Или бар буру?

МАРКО: Чекају буру. Мораће и она једном. Имате ли ви каквих новитада о момчади ил с брода, је ли вас ко посјећивао?

ДАМЈАН: Рано је.

МАРКО: У Котор се збори да ће скоро војна. Да Турке ваља завазда оћерат, скроз на Босфор их вратит. И, немојте ме криво разумијет, веле да има мјесец дана како ни један брод није пасо између острва Ластавице и Луштице.

ДАМЈАН: Рат је врло могућ. Не прође ни по пет година а овђе се ратује. Бог воли ратове.

МАРКО: Скужајте ме, ма, онда није ни ваш „Дијаболо” мого пристат на Росе.

ДАМЈАН: „Дијаболо” може што други бродови не могу.

(*Марко се заљледа у Дамјана, онда се значајно насмије. Таиие Дамјана љо рамену.*)

МАРКО: Аха, аха, знао сам ја! Ви сте, нећемо гласно о томе, је ли, ви сте... Ви сте у вези војне. Ви сте... шпија! Турски ил Млетачки? Нећу никоме рећ! Ил, да нисте, Рус?! Ма нисте. Много сте шкури за Руса. Чија сте ви шпија? Мучите? Па јес, каква би ви шпија били кад би сви знали? Није ме стало. Ви сте уредно и обилато платили и можете бит сам султан ил сам дужд. Што је мене стало? Ја сам Бокез. Само немојте наше регуле кршит, само нек све изгледа ко што мора да изгледа.

ДАМЈАН: Ја сам само стари и уморни поморац који зна начин да уплови у залив и који чека на утовар терета.

МАРКО: Јесам ли ја што друго реко? И још једна ствар, ситница... Ја синоћ не нађох вашег коња.

ДАМЈАН: Никаква штета. Платио сам га педесет цекина.

МАРКО: Хтио сам рећ...

ДАМЈАН: Ја бих се сад повукао, ако дозвољавате. Југо ми се у кости увукло...

(Дамјан одлази у своју собу.)

МАРКО: Хтио сам рећ да каквог коња није ни било.

(Враћа Дамјанове собе осћају зашворена. Улази Нера носећи двије велике кантије са водом. Кантије су тешке, Нера је задихана и уморна.)

НЕРА: Вала си мого бистјерну и ближе кући поставит.

МАРКО: Зашто је ова мала послуживала Дамјана?

НЕРА: Ја сам га послуживала. Све три смо послуживале.

МАРКО: Ја сам сад њу насамо с њим затеко! Склањала је пјате. А врата се нису могла отворит. Одједном забрекла.

НЕРА: Ништа не фали вратима. Сад сам уљегла кроз њих. Омбрало ти се.

МАРКО: Нећу да мала буде сама с њим.

НЕРА: А ја могу?

МАРКО: Твоје је прошло.

НЕРА: Што је моје прошло?

МАРКО: Ти имаш своју фамиљу.

НЕРА: Коју ја то фамиљу имам?

МАРКО: Како коју?! Имаш мене! Нас! На теби је кућа и фамиља Занетија! Ти си Богу предана, ко мало која, зато ти Бог и враћа миром и спокојством. Што би друге дале да су на твој мјесту?!

НЕРА: Друге су пошле у Котор, у Дубровник, не знам што би дале да су на мом мјесту.

МАРКО: Што, да ти не фали нешто?!

НЕРА: Ништа ми не фали. Ја сам се заклела матери на одру да ћу држат кућу и све вас. Завјетовала сам се. Све имам, осим себе. Даће Бог и пресвјетла Госпа да и себе једном нађем.

МАРКО: Није ми кјаро што си хтела рећ.

НЕРА: Држаћу малу подаље од њега. Ја ћу га послуживат. И Бјанка.

МАРКО: Бјанка је разборитија, ма, ваља припазит. Ово је Прчањ, регуле се морају поштиват. Нећу ја да се прича по мјесту да ми се нека од сестара повлачи са неким маринером. А кад једном за њих двије дође права прилика,

ја ћу о томе одлучиват. Ја ћу је нађ, има времена.

НЕРА: Би ли мого што мени нађ?

МАРКО: Да се што требало нађ, нашло би се до сад. Бог је тако хтио. Стави ту воду над ватру, да се имамо за опрат. Препуниће ми се бистјерна од оволике кише, мораћу одвод ископат.

(Марко излази на њљусак. Нера њодиће не тешку кантију, сћави је на сћо. Уздахне, расћусћи косу, крикне крајко, а онда крик ућуши тћако шћо заћњури главу у кантију са водом. Пљусак кише њосћјаје све јачи.)

СЛИКА ПЕТА

(Дамјанова соба. За сћолом, исћред великоћ оћледала, сједи Дамјан, тћше великим црним њером. Куцање на враћима. Наћљу је ноћ и олуја.)

ДАМЈАН: Отворено је.

(Улази Бјанка, збуњена, смећена, али ићак одлучна да уће у мушку собу.)

БЈАНКА: Ја знам да се ово не смије. Ја знам да ово ни једна жена никад урадила није.

ДАМЈАН: Само напријед. Да нисте морали да доћете, ви не би дошли.

БЈАНКА: Морала сам. Нешто ме тјера. Хтјела сам, заправо, да вас молим за опрост због моје јутрошње несмотрености. Ево, молим вас да примите моје извињење и ја вас нећу више шекават... Видим да работате, бродске књиге водите и сравњујете.

ДАМЈАН: Затекли сте ме у недјелу и ја ћу вам сад све признати. И ја вас молити за опрост.

БЈАНКА: Ма што ви мене? Ја сам вам просула вино по оној скупој монтури. Ја ћу то, мојим рукама, опрат... Како ви мене да молите за опрост?

ДАМЈАН: Зато што сам вас преварио. Све вас. Ја нисам оно за што се издајем.

БЈАНКА: Боже мој, Боже мој, што зборите?!

ДАМЈАН: Ја нисам заповједник брода, ни патрун брода. Нема никаквог „Дијабола”.

БЈАНКА: Ја сам то знала. Осјетила сам. Ви нисте груби као маринери. Ви не псујете, не плујете по поду, не клатите се кад ходате. Ви сте неки принц кога су протјерали из његове земље и сад се кријете у наш залив. Јесам ли погодила? Само принц може да има онакву бијелу монтуру.

ДАМЈАН: Бијелу монтуру?

БЈАНКА: Ону што сте ималу у сан... На карневалској фешти у Котор. Оно кад сте ме од врага избавили. Немојте рећи да не знате о чему зборим. Како сте Рози вратили пуце из њеног сна? Ви сте принц и волшебник.

ДАМЈАН: Немојте ме прецењивати. Ја сам, знам да ћу вас разочарати, поета. Ја сам поета који се склонио у овај мир између мора и неба да би дозвоа своју музу, да би, можда послиједњи пут у животу покушао да напишем нешто хвале вриједно. Нисам успио, све ове године, а ево ме

сада у још једном покушају, последиједњем.

БЈАНКА: Господе мој Боже и пресвјетла Госпо!

ДАМЈАН: Они нам баш неће бити од помоћи. Бар не када је писање у питању. Ни мени ни вама.

БЈАНКА: Ја не пишем...

ДАМЈАН: О, немојте мене лагати. Мала либра, у кожу повезана, сада је у вашем појасу. Њој повјеравате своје тајне, жеље, снове, а понеки пут и који стих напишете.

БЈАНКА: Окле ви можете знат? То нико не зна. Ни каноник!

ДАМЈАН: Он поготово не смије знати за тај гријех. Прије ће вам опростити и највећи путени гријех, проливање крви чак, него дрскост да се у некакву умјетност стављате.

Стављајући своје снове на бијелу хартију, ми правимо нове свјетове. А човјеку, црква каже, није дато да прави нове свјетове јер је већ направљен један свијет овђе и други свијет на небу. Како смије човјек да се дрзне да прави трећи свијет?! Умјетници су фарисеји који не поштују ријеч Господњу и свијет на зло наводе. Немојте нипошто рећи канонику за малу црну либру, у кожу повезану, која почива на најљепшем мјесту у васиони.

БЈАНКА: Којем мјесту?

ДАМЈАН: Ту, испод вашег појаса, приклоњена уз ваш равни трбух, а изнад онога што вас тјера да пишете.

БЈАНКА: Ја пишем из главе.

ДАМЈАН: Варате се.

БЈАНКА: Ви немате то што ја испод трбуха имам, а исто пишете.

ДАМЈАН: Свако ствара на свој начин.

БЈАНКА: Може бит да ви више знате о томе, али, ја пишем из главе и душе! Кад би било тако како ви кажете, онда то не би било чисто, не би било богугодно... Било би шпорко. Кад се затворим у моју камару, када отворим моју малу црну либру, ето, признајем вам, имам је, ја се помолим Богу да ми ријечи буду чисте, да ме на гријех не наведу.

ДАМЈАН: Само трошите вријеме. Бог, ако стих није њему упућен, у понизности и снисходљивости, неће чути вашу молитву. Људи су, последије потопа поново створени, говорили једним језиком, писали једним језиком, хтјели да тим језиком све тајне живота и смрти опишу и у књиге ставе. И хтједоше да оставе траг о свом постојању на Земљи. И открише велику и лијепу долину у Сенарској земљи. Ту се населе и одлуче да направе град. А у граду кулу, велику све до неба, да у њој похране све што знају, да се не би расијали по земљи. И све писане ријечи у милионима књига хтједоше да похране у тој кули.

БЈАНКА: Ја то знам. То је прича о гријешном Вавилону.

ДАМЈАН: Вавилоном је град тај назван касније, Вавилон значи пометња. Јер, Богу се не свиђе да писане ријечи једног језика и сва знања људска буду у тој једној кули. Било је то преопасно

за њега. Он помете језик људски, раздвоји га на хиљаде других језика, да се људи не разумију међусобно, а књиге које буду писали да постану недоступне људима који не говораше истим језиком. И нећете ми вјеровати, али, некако од тада, сви ти који своје свјетове праве, више су на бригу врагу него Богу.

БЈАНКА: Ма, ође код нас враг не може ући.

ДАМЈАН: Како то?

БЈАНКА: Палаци ође у Боку су прављени тако да кантуни од камара нису, како би рекла, прави. *(Бјанка направи длановима прави уђао.)* Него су увјек мало утресо. *(Покаже длановима иуји и оишири уђао.)* Је ли вам кјаро? Ако је кантун овако прави, онда у њему враг спи. Тако је вјеровање у нас, и зато су нам куће такве. Ето, ако мало боље погледате, и у ову камару је тако. Врага нема ође и моја либра није од врага него је од мене и од Бога.

(Дамјан се насмије, приђе уђлу собе, погледа га, чучне, премјери иедљом, заврши злавом.)

ДАМЈАН: Но, чега се све човјек неће сјетити у свом страху од врага. Мораћу да запамтим, ако једном будем свој палац градио.

БЈАНКА: Видите. А и ви пишете неке њежне и смјерне ствари. Бисте ли ми могли прочитат?

ДАМЈАН: Не би вам се свиђело.

БЈАНКА: Зашто? Мени би се свиђело све што је из ваших руку настало.

ДАМЈАН: Ја одиста пишем сонете који се стварају тамо гдје ви не смијете ни да погледате. Моји сонети посвећени су женској кожи, женским уснама, женској коси... Мокрим пољупцима и врелим загрљајима.

БЈАНКА: То је само у пјесми. Није у животу. Ја могу то да чујем, не морам да чиним. Прочитајте ми, молим вас, молим вас.

ДАМЈАН: Не. То ће вас повриједити и промијениће ваше мишљење о мени.

БЈАНКА: Ја никада нисам срела некога поету. Ја сам њих потпуно другачије замишљала. Ево, молим вас као Бога.

(Бјанка клекне испред Дамјана.)

ДАМЈАН: Устаните, молим вас. И, престаните већ једном да молител! Кога молител, зашто молител? Не молител, узмите оно што вам припада. Шта сте добили мољењем? Гамижете овђе између ових влажних зидова и измишљате бољи свијет у вашој црној либри. А свијет је свуда око вас, чека на вас! Нема мољења. Да је Бог хтио да вам коју молитву услиши, већ би то урадио. Помакните се из овог ковчега и онда радите што хоћете. Пишите, волите, играјте на киши, било што!

БЈАНКА: Не једите се, мили госпару. Не срдите се. Све би ја то, ма не знам како? Што би учинио Марко, што би рекло мјесто?

ДАМЈАН: Сад ћете поћи са мном, на мом коњу, да пројашемо кроз залив, да ујашемо у вал и из њега изјашемо.

Да упаднемо на неки бал у Котору, да играмо рашпу и тарантелу негђе у луци. Окусите живот, па онда пиштите о њему. Или га живите! Идемо, смјеста!

БЈАНКА: Али, како? Сад? Како ћемо? По овој невери?

(Дамјан дође до ирозора, оивори га. Пљусак иресиане. Чује се иојоји коњских койиша. Њисак коња.)

БЈАНКА: Као да је невријеме стало и као да је под прозором неки црни коњ. *(Дамјан иозове руком Бјанку. Она, оичињена, ирилази Дамјану. Дамјан је узме у наручје, ирекорачи ирозор. Оиети се зачује иљусак, ударци мора о обалу, грмљавина. Послије неколико иренуишака, у собу улази Нера. Има огришач иреко дуђе сиваваице. Корак ио корак, оирезна, али не и иресирашена. Приђе оивореном ирозору, заивори га. Онда се нагне над Дамјанов кревет. Пређе руком иреко јасиука, као да ировјерава да ли неко иу сивава. Прислони образ уз јасиук, дубоко удише мирис јасиука. Онда усиане, ириђе сивољу испред огледала, узима Дамјанову књижу. Сусирегне врисак, сивави руку иреко усиа. Чиша брзо, усилахирено, с невјерицом.)*

НЕРА: Она лежи у свом кревету и не зна да ли је то што јој се догађа сан или јава. Мисли да је будна, али то се не може на јави догодити. Нешто страшно и велико притиска јој груди, она губи дах, дисање се претвара у уздахе, а зидови мрачне камаре кре-

ну према њој. Она хоће да вришти, али не може, нема гласа, ни даха, ни гласа. Из мрака израња рука, страшна и лијепа, мушка рука, и склања јој то нешто са груди, тај неиздрживи пристисак, заједно са изгужваном фланелском спаваћицом. (*Пресџаје са чииањем, крсџи се*)... Госпе моја, Госпе моја, он је све тачно написао... Он је мене у сан гледо.... Госпе моја мила, помози и сачувај мене гријешну од нечастивога... Окле само зна да ми је спаваћица од фланела?... Сада притисак, не неиздржљив, не болан, иде низ њен стомак... Ајме мени... Зидови собе сада се растварају, склањају се и иза њих она види звијездано небо. Види једну звијезду, ону што прва изађе изнад Врмца... И затим зачује врисак. Врисак дјетета. Мушка рука претвори се у малу руку са меким, њжним прстима и та рука поведе Неру према звијезди изнад Врмца...

(*Из мрака, ниоџкуда, изрони Дамјан.*

Нера ѓа не види, заѓрцне се док чииа.)

ДАМЈАН: А онда Марко, исколчених очију, без ногу, трчи а без ногу, харпунном погоди звијезду. Звијезда пада према Нери. Нера се не може склонити од звијезде која, пламтећи, пада на њену главу...

(*Нера врисне, баџи књиѓу, са рукама на усџима ѓледа у Дамјана.*)

НЕРА: Хтјела сам да зашкурим фуње-стру, да не упада киша.

ДАМЈАН: Но, то сте урадили. И сад?

НЕРА: Сад, ништа.

ДАМЈАН: Послије неких ствари ништа не може бити као прије.

НЕРА: О, што ми то може бит?

ДАМЈАН: Могли би бити кажњени, на неки начин.

НЕРА: Све ћу рећи Марку. Ви сте вистрили у моју камару! Ви се шуљате по ноћи, по палацу, и завирујете у камаре! Зваћу Марка!

ДАМЈАН: Како ћемо Марку објаснити то што сте у мојој соби?

НЕРА: Што хоћете од мене?!

ДАМЈАН: Што ви хоћете од мене?

НЕРА: Ви ми не дате да одем.

ДАМЈАН: Идите.

(*Нера се окрене ѓрема враџима. Крене, џа сџане. Окрене се ѓрема Дамјану.*)

НЕРА: Би ли ви знали протолковати тај сан?

ДАМЈАН: Како могу да растумачим ваш сан кад ви никада ништа не сањате?

НЕРА: Цијели сте мој сан у ову либру написали.

ДАМЈАН (*Прелисџава књиѓу*): Овђе ништа не пише. Ове странице тек треба да се испишу. Ја не пишем о вашим сновима, ја сам био у њима. (*Покаже Нери ѓразне сџранице.*)

НЕРА: Ви ме излуђујете, ви ме замаштракавате. Ја вас нисам виђела у сан!

ДАМЈАН: Али сте ме осјетили.

НЕРА: Господине, ви сте, ви сте, мало је рећ, непристојни!

ДАМЈАН: Ви, драга моја Нера...

НЕРА: Нисам ја вама ни драга, ни ва-ша!

ДАМЈАН: А чији сте?

НЕРА: Моја. Своја.

ДАМЈАН: Да сте ваши и своји, ви бисте, давно, учинили оно што вам срце налаже, оно што вам душа иште.

НЕРА: Моје срце припада мојој фамиљи, а моја душа је Богу предана.

ДАМЈАН: Одлично. Онда сте ви сретни. Нема сретније жене у цијелој Боки од вас. Лаку ноћ, сретна жено.

НЕРА: И идем, баш идем... Не знам ни што сам долазила, који ме је ѓаво овамо натјерао... Окле сте знали да ми је спаваћица од фланела?

(*Дамјан ѓриђе Нери, смакне јој оѓрџач са рамена, осџаје у сџаваћици.*)

ДАМЈАН: Ето, видите да је од фланела. Дебелог, зимског, непрозирног. То и није спаваћица, то је оклоп, непробојни калпак који жуља ваше срце, фамилији посвећено, и вашу душу, драгом Богу предану. А како би ви радо тај оклоп отковали! Како би се голи уваљали у постељину што мирише на лаванду, много лаванде која убија мирис влаге, која, чини вам се, није само од старих зидова...

НЕРА: На лаванду и на миришљава уља што их купујем од арапских морнара кад аривају у Котор. Марко је једном нашао бочицу арапског уља и сломио је, а ја сам, клечећи на крхотинама, морала све почистит. Ево, још се види, ође испод кољена. (*Задигне мало дуѓу сџаваћицу, џокаже.*) То нисте знали, свевидећи! И не знате да гледам у арапске морнаре, њихове глатке и затегнуте мишице, док

товаре бродове и да ми се чини да је у бочицама уља и њихов мирис. Да их удишем, тајно, док не почне да ми се абрумава. Јесте ли то знали, јесте ли то виђели?

ДАМЈАН: Покажите ми још једном мјесто гдје је стакло арапског мириса ушло у вашу ногу.

(Нера подиђне ноћу на наслон столице.)

НЕРА: Ту... И то дијете што сте га у сан виђели, то дијете ме прогони. Протолкујте ми, чије је то дијете, што оће од мене?! Ја дјеце не могу да имам, ја сам се кући завјетовала..

(Дамјан клекне, љуби Неру у кољено, она уздрхти. Дамјан устјане, сјувивши јој сјаваћицу.)

ДАМЈАН: Ви све можете. Све! И, да знате, браћа и нису тако добар Божји дар. Сјетите се оних несрећника Каина и Авеља. Бог је подржао братску љубав тако што их је завадио цијенећи више Авељове жртве, добре комаде мяса. То није било праведно, слажете ли се?

НЕРА: О Богу се тако не говори! Мучите!

ДАМЈАН: Не говорим о Богу, него о братској љубави. И кад смо код тога, ако су Каин и Авељ били прва људска дјеца на свијету, дјеца Адама и Еве, јесте ли некад размишљали, одакле су и ко су њихове жене? Адам и Ева су имали два сина, а они се, кад дође вријеме, оженише. За кога?

НЕРА: За, за... Таква питања су недопустива! То је хуљење!

ДАМЈАН: Хуљење је и призивање ђавола, па то ипак неке жене раде... Знате, ја мислим да су Адам и Ева имали и неке кћери, па да су се Каин и Авељ оженили својим сестрама.

НЕРА: Ајме мени, ајме мени, за такве мисли се гори у паклу!

ДАМЈАН: То није враг смислио, вјерујте ми. То је смислио онај који је свијет саздао. Људски род настао је тако што су први људи лијегали са својим сестрама, а оне им дјецу рађаше. Зато нам људски род и није баш нешто лијепо испао. То би било као кад би ви и Марко...

НЕРА: А да мучите више са тијем гадаријама! Марко! Марко! Марко не зна кров од куће да поправи. Марко има брод којим не умије да броди. Марко никад ђевојку није погледо јер никад није сигуран да је није ко прије њега погледо. Марко нас све три закључа у камаре кад који брод у близину пристане. Марко једино личи на човјека кад иде у процесују и носи барјак око цркве. За то даје жупнику гомиле дуката, само да он буде први у процесују. Марко је мој брат, али није човјек. Мрзим Марка! Мрзим и ови палац! Мрзим и Бога ако је тако нас направио ко што ви кажете!

ДАМЈАН: Покушајте нешто да волите.

НЕРА: Волим мирисе. Уља, лаванде, морнара, мора. И тај ваш мирис... На што ви миришете? На море, на црног коња, на гријех! Знам, тако гријех мирише!

ДАМЈАН: Ако волите мирис гријеха, онда га удахните, из све снаге.

НЕРА: У гријеху се и дијете зачне. Оно, из сна.

(Нера ухвати Дамјана за руку, принесе је свом образу.)

НЕРА: Ово је рука из тог сна. Сад сам је познала.

ДАМЈАН: Сад ћете отићи у своју камару. Смјеста. Удахнули сте мој мирис, понесите га са собом. Измјешајте га са осталим мирисима. Скините ту проклету спаваћицу, станите испред огледала, гледајте се, дуго се гледајте, исповиједите се самој себи. Када сване, више ништа неће бити исто.

НЕРА: Сутра је нећеља и сутра се иде у цркву. Оћете ли поћ са мном?! Да нас цијело мјесто види?! Нека нас види! И нека нас Марко види! Поведите ме, шотобрацо, до цркве.

ДАМЈАН: У мојим годинама, послвије свега што је видио и сазнао, човјек обично не иде у цркву.

НЕРА: Не смијете? Бојите се Марка? Прчња? Или Бога? Ви сте враг, па не смијете у цркву. Признајте, јесте ли ви враг?

ДАМЈАН: Ако ће вас то учинити сретном, признајем.

НЕРА: А не. Нећу с врагом. Оћу с човјеком, од крви и мяса, с човјеком који ће знат да сам ја жена! Послушаћу вас, сад, отићу у своју камару, под једним увјетом.

ДАМЈАН: Без увјета.

НЕРА: Све ћу учињет како сте рекли, јер вам вјерујем, све вам вјерујем, а ви

ћете, ви ћете поћ са мноm и ви ћете ми скинути спаваћицу. Испред зрцала. Ето, ја која сам се завјетовала да нећу никад, ни промишљет, ја која сам себе закопала у темељ овог палаца, ја вас зовем!

ДАМЈАН: Мене никада не треба дозирати. Увијек дођем. И, нога вам је пре-лијепа, без тог ожиљка од крхотина арапског мириса, без Марковог бијеса на њој.

(Нера погледа ногу, пређе прстима преко кољена.)

НЕРА: Миракуо! Миракуо! Нестао је! Опростите ми, опростите ми за све грубе ријечи! Ви сте светац, ви сте светац!

ДАМЈАН: Не. Ја сам од крви и меса. Зато сад пођите. Брзо. И не заборавите што сте обећали да ћете урадити. Ја нећу заборавити моје обећање.

(Дамјан зашћићнички задрли Неру, исћраћи је до враћи. Нера хоће да га пољуби. Дамјан се измакне.)

ДАМЈАН: Све има своје вријеме.

(Удар грома, вјетар ујаси свијећу у соби. Поћићуни мрак неколико пре-нућака. Нера се враћи до сћочића гдје је свијећа, ућали је, дрхћећи. У соби нема никога. Нера брзо излази из собе.)

СЛИКА ШЕСТА

(Полумрак унутрашњосћи цркве. Исћовједаци са мрежасћим за-сћором. Исћред исћовједацице кле-чи Роза. Нешћо даље су, смјерне и

скрушене, Бјанка и Нера. Иза њих, ћровирује Јојо.)

ЈОЈО: Ето је данас навала на жупника, ко да је судњи дан. Ударила горња у доњу, а доња у горњу, па се не зна ће је крај свему томе. Има велечасни јутрос пуне руке посла. Не знам оће ли све моћ постић. Нера, ја ти све опраштам и мило ми је.

НЕРА: Ма што ти мени имаш опраштам?!

ЈОЈО: Опраштам ти што нећеш бит моја, но Дамјанова. Не само што опраштам него ми је и мило. Ко да си са мноm. Биће и Марку мило кад чује, баш ће се обвеселит. Ја те штујем ко моју капетаницу, а оно кад сам те ува-тио за сисе лијепо ћемо заборавит, ко да ништа није било међу нама. Је ли ти што реко, кад ће партит и које ће мјесто на брод мени дат?

НЕРА: Пушти ме, манити! У цркву смо! Бјеж од мене!

(Јојо се ћригне Бјанки.)

ЈОЈО: Бјанка, ја знам да си ти сад па-труница и капетаница. Ето, другијема се није дало, није коме је речено него коме је сућено. Баш ми је мило. Ја Дамјану нећу рећ које су ти боје гаће, а ти ћему немој помињат да смо ишли сами брат вријесак.

БЈАНКА: Ма што си ти инфишо?! Не-мој да те ко чује, помислиће заозбиљ-но...

ЈОЈО: Ревити ћему, кад будете наса-мо, да би ја био најбољи за ноштрома, па послије да ме ставит за првог офи-цијера. И нека ми спремит нову монту-

ру, не могу се оваки на ћегов брод украт. Помени му, а ја ћу ти се оду-жит.

БЈАНКА: Оли мучат?! Дану, ето жуп-ника, тих будит!

(Засћор на исћовједаци се мало помакне, Роза брзо ћриће исћовједаци.)

РОЗА: Велечасни, ја сам вам дошла рећ да ме сад видите оће, па више ни-кад. Знате, једном нисам измолила оно што сте ми рекли, баш да видим што ће ми бит. Ништа ми није било. Ја вам сад ово говорим по ужанци, а не по души. Ви знате све што се мени монтало у главу, које сам све грије-шне мисли имала. Слушали сте ви то са великим гуштом. Е, па гуштајте још мало. Појавио се човјек, прави човјек. Он има брод, са триес ћуди у посаду, и са четри јарбола са бијелим једрима, свако по пет хватит високо и исто толико широко. Он ће за дан, два, партит за Смарагдно море и пове-шће ме са собом. Баш ћега брига што у Прчањ кажу да је женска пегула на брод. Он не признаје пегулу. Бићу с ћим у капетанску кабину и грлићемо се и ћубићемо се по цијели дан. Голи, велечасни, потпуно голи. И неће ме бит брига за свету тајну брака, само ће ме за ћега бит брига. И нећу ић у цркву јер нећу имат кад. Сад ћу вам рећ што смо све чићели у моју кама-ру. А не, то је гријех и слушаг. Мора-ли би ви да прочитате бар двадесет Здравомарија да оперете гријех што сте само слушали. А мени, што сам

све то чињела и што ћу све тек учињет, ви више не можете помоћ. Адио вам, велечасни.

(Роза усїане, брзо се удаљава. Јојо за њом.)

ЈОЈО: Ништа љепше на свијет неће бит него ти на прову од његовог брода. Све Јојо зна. Розице, ружице, учињет ћеш милост Јоју. Да ми речеш кад ће брод на вијаћ, да ја будем спреман. Да не оде, којим чудом, без мене. Све сам се ја с њим договорио, ма појачај ти ало с твоје стране. Вазда те је Јојо што-вао и вазда си му најмилија била.

РОЗА: Све ће се знат, мој Јојо, све ће се знат. Дану ме пушти сад.

(Роза излази. Бјанка клекне исїред исїовједацице.)

БЈАНКА: Гријешна сам, много сам гријешна, господине мили. Ја сам, цијелу ноћ, да ми нико у кућу не зна, јахала на црном коњу кроз Боку. И привијала се уз мог јахача. Ишли смо у бетулу, у которску луку. Пили смо вино и играли рашпу са рибарима и њиховим ђевојкама. Онда смо, нећете ми вјероват, ни ја сад себи не вјерујем, ма све је тако било, јахали даље. Све кроз велике валове што су заплъскивали обалу. Купала сам се у пјени и осјећала се ко да сам поново, Боже ми опрости, крштена. Он ми је говорио најљепше стихове, а ја сам њему узвраћала. Онда смо се испели на Врмац, облаци су се одједном размакли, мјесец је изашао и изронила је цијела Бока, љепша него што је ико, икад видио. Ја знам да је то гријех, да

је то гријех, да је све с њиме гријех, ма ја се осјећам лијепо, бескрајно лијепо. И ја без мог јахача на црном коњу више не могу. Моја душа више не може без њега. Њему душа припада, а припаће му и тијело. Ђе он, ту и ја. Од сад па до вијека. Колико молитава да отчитам, колико цекина да одвојим, па да платим моју срећу? Мучите? Нема те цијене? Толики је гријех? Нека је. Ја сам вам све рекла и спасила се.

(Бјанка одлази. Исїовједацице ирилази Нера.)

НЕРА: Ја сам се, то знате, велечасни, на одру моје матере Луције, завјетовала да ћу пазит на све и да ћу кућу водит, ма све на свијету има крај. Дамјан ми је причао да је један грчки филозоф, Аристотел, реко да све на свијету има почетак, средину и крај. Ако је тако, онда оно што сте ви зборили на проповједима није тачно. Онда послије смрти нема ничега. И онда, ће си била, ниће, што си радила, ништа. А је ли лијепо да живот у ништа прође? Ја мислим да ни драгоме Богу не би било мило да мени цијели живот прође ко да нисам ни била, ко да га нисам ни дотакнула. Премили велечасни, ја ћу, колико слиједеху сетману, изаћ с Дамјаном пред олтар. Пред вас. И ћецу ћете нам ви крстит. Биће вам мило, знам ја. Немам гријења, велечасни, само среће имам, по први пут у живот. Збогом, виђећемо се ускоро.

(Нера усїаје и одлази. Јојо ирилази

исїовједацице. Из исїовједацице излази Дамјан. Јојо иренеражен.)

ЈОЈО: Мештре над мештрима, што ћете ви ође? У исповједацицу?!

ДАМЈАН: Никада до сада нисам био. Има неке чаролије. Нарочито када вам отварају своје душе и када чујете оно што је било и оно што сањају.

ЈОЈО: Ма, то не може бит! Такви ко ви ни близу крижа не смију проћ, а не испод њега ућ.

ДАМЈАН: Ко то каже?

ЈОЈО: Сви.

ДАМЈАН: Мој официр мора бити паметан човјек и мој официр не смије да вјерује у такве бајке.

ЈОЈО: Ја ћу вјероват у оно што ви кажете, од сад па заувјек.

ДАМЈАН: Само врагу није мјесто у цркву, јел тако?

ЈОЈО: Разнијех врагова има. Ми све мислимо на оног непоменика с једном ногом ко у јарца и са рошчићима ко у млада вочића, што му траг по сумпору базди. То је враг, мислиш ти. Ал прије ће бит да је он ко човјек. Ево, ја сад да проћем кроз Прчањ, да добро загледам и промислим, нашо би бар десет врагова. У Котор, да не причам. Враг ти је заправо човјек.

ДАМЈАН: Не знам, никад га нисам срео.

ЈОЈО: Човјека?

ДАМЈАН: Врага.

ЈОЈО: Ја сам мишљео да те питам, капетане...

ДАМЈАН: Све у своје вријеме, премудри Јојо, све у своје вријеме.

СЛИКА СЕДМА

(Бјанка њослује око свечано украшеног сѝола. Порицланско њосуђе, много цвијећа на сѝолу. Бјанка, занесена, њјева.)

БЈАНКА: „Гледала сам низ море,
Гледала сам уз горе,
Да видим ја милога,
Моје душе драгога.
Нема милог,
Нема драгог,
Ал ме стало није,
Љубио је, обећо је,
Једном мора доћ
Једном мора доћ.”

(Улази Роза, њолейна, брза, њомаже сесѝири око њосѝављања сѝола. За њјева са Бјанком њослиједње сѝихове. Пјевају у два ѓласа, складно. Улази Нера, насмијана, са врчевима вина у рукама. Придружи се сесѝирама, а онда, ѓласније, она њоведе њјесму.)

НЕРА: „Буде ли ме преварио
Буде ли ме прелагао
Неће пута никад наћи
Сунце ће му сјајно заћи,
Топиће га вељи вали,
што су љубав нашу знали,
што су љубав нашу знали.”

(Три сесѝири њјевају заједно: „Буде ли ме њреварио...” Закикоћу се њо завршеѝику њјесме. Бјанка намјешѝија сѝолицу у челу сѝола.)

БЈАНКА: Он ће ође... А Марко с друге стране... Ил обрнуто. Ја ћу ође, до њега...

НЕРА: Што сте ми се нешто свеселиле данас?

РОЗА: Ја се увијек овако осјећам послије исповједи.

НЕРА: Окле оволико цијеће? Сад није стаћун од цвијећа. Ко је донио?

РОЗА: Дамјан. За мене.

БЈАНКА: Дамјан. За мене.

НЕРА: Што за вас? Што би он за вас доносио? Цвијеће је вазда за домаћинцу. А то сам ја у ову кућу.

РОЗА: Има три бокета. За сваку по један. Нећемо се срдит због бокета.

НЕРА: А објед, ѓе нам је тај његов објед? Реко је да ће све он приправит. Можете ли ви то замислит? Да мушки приправи недјељни објед?! Што је справио?

БЈАНКА: Није ништа справио него је реко да ће послат све зготовљено.

РОЗА: Донијеће неко од његове момчади, с брода.

БЈАНКА: Он нема брод, он је поета.

НЕРА: Дану, Бјанка, не измишљај вазда.

БЈАНКА: Реко ми је.

НЕРА: Е, теби је реко... Ако ико зна све о њему, ја знам.

РОЗА: Е, све ти знаш, ко и вазда. Донијеће његове слуге. Један црнац без ока и округле главе без косе и један Арапин што мора да носи топовско ћуле око ноге да не би пребрзаво. Толико је брз да мора носит везано ћуле од топа, све ми је Дамјан испричао.

НЕРА: Он је за тебе „госпар Дамјан”! А нема ни Марка.

БЈАНКА: Недјеља је. Марко вазда, послије цркве, сједне мало у бетулу. Он не зна за ови објед, мисли да је ко и вазда. Изненадиће се.

(Улази Јојо, у наручју носи њладњева са храном. Посрће њод њерешѝом, само

ѝићо не исѝустѝи њосуде. Сесѝири њри-скачу, њомажу му.)

ЈОЈО: Реко Дамјан да га скужете што касни, ма морало се све то сачињет.

НЕРА: Ајме мени, ајме мени, ово је хране за мјесец дана. Ајме мени, ке профуми, ке профуми.

РОЗА: Је ли ово прињела момчад с брода? Један огромни црнац и један пребрзи Арапин?

ЈОЈО: Јел тај велики црнац нема око?

РОЗА: Изгубио га је док је био гусар.

ЈОЈО: Таквог црнца нисам видио. Дамјан ми је дао иза цркве. Баш у тај трен стала киша, стајала све док нисам довле дошо, а сад опет уждиља. Оће ли стајат игда?

НЕРА: А ѓе је Дамјан?

ЈОЈО: Саће.

НЕРА: Фала ти на труду. Ај сад, лијепо, ај ћа. Ми имамо ручак за фамиљу.

ЈОЈО: Фала ти моја Нера. Ђе он сједи? Ође, у чело, ту му је мјесто, јел тако?

Ја ћу до њега. Компањи су компањи, а компањи су више но фамиља. А ви и нисте његова фамиља, а ја му јесам компањ. Да видимо што ће нам данас дроб благоугодити?

(Скида њоклоѝце са здјела, њримиче њладњева. Руком узима храну.)

ЈОЈО: Месо. Све месо. Нисам оволико месо видио у цијели живот. Ја поштујем рибу, поштујем и блитву на уље, поштујем све зеље, ма месо је месо. Прави госпари и прави бонкуловићи вазда заложу што са ушима. Не кажем, може и која јаребица, која препелица, који мали косовац на тоћ, с њокама, ко

ово ође, баш ко ово ође. Јесте ли ви замјетиле, каре мије сореле, како се човјек више осјећа човјеком кад се месо заложити. Бог је пост измислио само да би човјеку забранио да се узнесе, да се не би осјећао ко сам Бог.

НЕРА: Јел ти то Дамјан реко?

ЈОЈО: Не. То сам ја сам себи реко. Није Дамјан једини паметан на свијет. Има и Јоја у главу. Има Јоја свуда. Ммм, ови тоћ, ма какви је само ови тоћ. Дану, склоните ми ови зелениш, нисам ја чивица да травке глођем.

(Улази Марко, свечано одјевен. Не-дјелно.)

МАРКО: Задржах се мало с велечасним. Можете мишљет, јутрос, према чуду, приспо на прву исповјест. Никако се није мого разбудит. Сматала га ова јужина. И сав је, некако, сметен. Реко сам му да пође до дотура у Котор. Све је у Божјим рукама, ма неки пут и дотур може помоћ. Нек му пушти мало крви, нек му залијепи коју пијавицу, нисмо дивљаци, свјетски смо људи. Који профуми, који профуми, што је то за објед? Јојо, ко је теби реко да сједнеш? Што је све ово, ко да је свети дан? Ма, који су ово профуми? Нера!

НЕРА: Госпар Дамјан чини ручак...

БЈАНКА: Наредио да се донесе из најбоље которске кухине.

РОЗА: Не него је справио кого од кухине његовог брода.

МАРКО: Аха. А ти, мој Јојо?

ЈОЈО: Ја сам позван.

МАРКО: Ти си позван у моју кућу?

ЈОЈО: Дамјан је реко да ћу му бити драги гост. Ми смо компани, ја се укрцавам с њим.

МАРКО: Дамјан позива вижите у моју кућу, на мој објед? Е, вала, ако је и од њега, много је. И, што је то? Мрс! Мрс! Све сами мрс! На сетеману великог поста! Ма, јесте ли ви сви исшемпјали, је ли и вас југо омлатило?! Ала, склањајте то!

РОЗА: Марко, не разумијеш. То је објед што нам је госпар Дамјан данас регао.

БЈАНКА: Из поштовања.

НЕРА: Из љубави.

МАРКО: Однесите му све то у његову камару. Ово је посна недјеља! Ово је Прчањ! Ово је Бока! Ође се зна за регуле од кад је Бог земаљску плочу створио и све на њој. Склањајте то да не би све сад распредо! Ала!

РОЗА: То је Дамјанов објед и ја ћу га јести!

МАРКО: То би ти било потоње!

РОЗА: Е баш да видимо!

(Роза сједне, једе нагло, халаљљиво, љуни усџа.)

МАРКО: Роза, пљуни то! Пљуни кад зборим!

(Марко љриће Розу, ухвати је за рамена, љресе је.)

МАРКО: Пљуни! Пљуни да не би душу испљунула, ископанице!

(Марко одвлачи Розу од сџола, ѓурне је у уџао собе. Роза се сџројошиџа, умрљана сузама и осџаџацама хране. Бјанка и Нера, ѓоџоџово у сџоџом џренуџику, сједају за сџо.

Почињу да једу. Нера изазивачки ѓледа у Марка.)

МАРКО: А тако, јел?! То ми је фала?! Фала што сам вам образ сачуво све ово вријеме?! Фала што сам себе због вас закопо?! Ђе би мени био крај да немам вас три на врат, и на грбачу, и на душу?! И онда дође неки фурешти и ви због њега све бацисте под ноге!

(Роза усџане, љридружи се сесџрама.)

МАРКО: Штриго балава! Е, па да вам Марко рече, мије сореле! Неће се кућа Занетија дестурбават и дестрегават због фурештих! Остаће каква је и била, како регуле и пацијенце захтјевају! Неће се ође ићи за фурештом памети и туђим регулама. Кад је пост, биће пост, а кад је мрс, биће мрс. И видим ја, вас три, ове дане. Све су вам котуле заталасале испред овог, овог вагабунда! Баста! Баста! Има да напушти кућу, до ујутро! Нема тијех дуката који ће ову бокешку кућу увест у напаст! Вратићу му његове дукате и нек иде ћа! Нера, ти му реци! Бјанка, распремићеш камару. Ти, Роза, вуци се на спрат, и да ниси цијелу сетеману гузицу ванка извукла! Сестре ће ти доносит крува и воде, да се прочистиш! Устај од стола! Устај!

(Сесџре не усџају. Једу. Заливају вином. Јојо усџиџа вино.)

ЈОЈО: Марко, скужај ме...

МАРКО: Што је сад ти?!

ЈОЈО: Хтио сам рећ, да не прдиш!

МАРКО: Ти мени, Јојо, у моју кућу, за моју трпезу, збориш да не прдим?!

Мрш! Мрш ћа! Да ниси узет у главу, сад би добио дегењака! Губи се!

(Јојо усџаје, увријеђен. Куџи храну са сџола и џрија је у џејове.)

ЈОЈО: Увриједио си ме. Само да знаш да си ме увриједио, за срце си ме ујео. Није лијепо, није лијепо, да се ми домаћи, Прчњани, нашијенци, овако штудемо. Увриједио си и мог пријатеља, мог јединог пријатеља на ови свијет, мештра Дамјана. Да сам само ја увријеђен, ја би ти опростио, али не могу ти опростит за Дамјана. Адио ти, мој Марко, адио ти, ја сад идем да се не вратим. И, да знаш, забољеће ме пркно за твоју трулу трабакулу што нигда не би пловила да је ја не привезујем с веза на вез! Забоље ме моје пркно, мој Марко, за тебе, моје пркно ме забоље за тебе, мој Марко. Ја сад идем, па ти види и размисли како ћеш без Јоја. Сињорине, слуга сам вам, вама вазда на услугу... А ти, мој Марко, стронцо, куло ди куло, гомно од гомна, угуши се у твоју апу!

(Марко се залееџи, нођом удара Јоја, избацује ѓа из куће. Окреће се џрема сесџрама, бијесан.)

МАРКО: Што је, нисте гузице помјериле?! Чудо ћу учињет! Чудо!

(Марко џриће сџолу, џоџеѓне сџолњак, све се расџе џо џоду. Онда дохваџи врџолу која је сџајала у уђлу конобе, крене џрема сесџрама које су џоскакале са сџолицца.)

МАРКО: Сад ћу учињет што никад нисам! Сад ћете добит оно што сте одавно замиритале!

(Нера зђраби нож са сџола, крене џрема Марку. Роза дохваџи сџолак са свијећама и она крене џрема Марку.)

НЕРА: Сад ћемо виђет што је ко замирито!

РОЗА: Нећеш ти њега исћериват из куће, јеси ли чуо?! Он ту није због тебе!

БЈАНКА: Пазите, миле сестре, немојте га много искрвавит, ваљаће нам под фрегат. *(Дохваџи сџолњак са џода.)*

У ово ћемо га увит, па ћемо га бацит у таласе. Рећемо да се набумбио, па пао у море, а велика јужина, па га утопило. Отресло га о обалу, убило га и утопило...

(Нера, Роза и Бјанка се џолако џриближавају Марку. Марко размахне врџолом, да би их заџлашио.)

МАРКО: Натраг! Натраг, вјештице! Зар на брата?! На брата јединога?! Натраг, убићу! И вас и оног ко вас је таквим начинио! Нека само дође, сва ће му ребра ође остат!

Вагабундо, рибел, лажов, лупеж! Ја ћу га пребит, а онда ћу га градској стражи дат!

(Улази Дамјан. Сви сџану, занијеме. Први се џресабаре Марко, осмјехне се на силу, џресрдачан, извјешџачен.)

МАРКО: Па ће сте ви до сад? Ми се нешто занијели у причу... Видите како смо чудо направили... Ко да је фортуну изванка ушо у кућу... Сједите, сједите, сад ће оне све у ред довест.

ДАМЈАН: Да вас нисам ја у нечему прекинуо?

МАРКО: Ви да нас прекидате у обједу који сте ви регалали? Него, знате, мили госпару, ми смо ође навикли, некако, у ово доба, да постимо... А ви, дуго на брод, па биће да сте заборавили на такве ствари, па објед мало више мрсан. А ми нисмо навикли. Ама, не дајте се ви што око тога шекават, ништа нам неће бит ако се мало и огријешимо. На човјеку је да згријеши, без зле намјере, јел тако? Човјек гријеши, Бог прашта. А што ѓаво ради?

ДАМЈАН: Ако сам нешто погријешио, ја сам спреман да молим за извињење.

МАРКО: Ми вас молимо за извињење због овога нереда.

(Док Марко и Дамјан џричају, сесџре џокушавају да доведу сџо у ред.)

МАРКО: Сједите. Овамо. У чело трпезе, ће је и мјесто драгом госту.

(Дамјан сједа. До њеѓа, на сџолиццу најближу њему, у истџом џренуџку, џокушавају да сједну Роза и Бјанка. Нера, лађано, џобједнички, џређе с друђе сџране и сједне сама на сџолиццу џоред Дамјана. Све џри ѓледају у Дамјана. Марко заџаџише рукама.)

МАРКО: Оћемо ли сад уздисат или ћемо што работат? Дану, оћемо ли јест ко људи, оћемо ли послужит госта? Чујеш, госта?! Није мештар Дамјан гост. Он је дио нас посто, јел тако госпар Дамјане?

НЕРА: Бјанка, Роза, ала! Вина, нову пошаду!

БЈАНКА: Ти си газдарица, ти држиш кућу, све је на теби. Ми би могле нешто погријешит.

РОЗА: Ти ћеш то боље од нас. Ти си најбоља.

НЕРА: Ја сам рекла нешто и не ваља да понављам.

ДАМЈАН: Сједнимо сви заједно. Ево, вино је ту. Ја вас позивам да подигнемо чаше. *(Дамјан свима сийа.)* Да наздравимо.

МАРКО: Чему наздрављамо?

ДАМЈАН: Љепоти. *(Подигне чашу.)* За све љепоте овог свијета од којих су три бисера у овој кући. До дна, молим вас, иначе здравица неће стићи до онога ко треба да је чује.

(Сви ѿију наискай. Дамјан ѿоново сийа.)

ДАМЈАН: За искушења. Слатка, узбуљива, опасна. Човјек није човјек док се не суочи са искушењима. За искушења.

МАРКО: Нисам баш навикао да томе наздрављам, али ако је вама гушт...

(Исију сви. Дамјан ѿоново сийа.)

ДАМЈАН: За душу.

МАРКО: Не разумијем. Нико се није преставио. Живи смо, здрави смо. Зашто за душу?

ДАМЈАН: Јесте ли размишљали о том глумом обичају да за душу пијемо када се она растави са неким од нас? Док је ту, са нама, у нама, нико не обраћа пажњу на њу. Зато ћемо ми данас, наздравити души живој, а ја вас молим за опроштај ако то код вас није обичај. За душу!

(Сесѿре и Дамјан исѿију, Марко сѿу-сѿи чашу.)

МАРКО: За живу душу нећу да пијем. То ми је ко нека враџбина.

ДАМЈАН: Испијте!

МАРКО: Нећу пит за живу душу!

ДАМЈАН: Морате! Иначе здравица неће стићи до онога који мора да је чује.

МАРКО: Нећете ви мени наређиват у моју кућу!

РОЗА: Марко, не буди на крај срца.

БЈАНКА: Испиј, брате, за наше живе душе, ако нећеш за своју.

НЕРА: Није Марку до душе.

МАРКО: Баста! Баста! Он тражи да испијемо за душе да би их нам узо! Све је кјаро! Само сам га чеко! Ово је враг!

Погледајте га добро и одмакните се, док је на вријеме. Нема никаквог брода у Росе, провјерио сам. Није било ни коња!

БЈАНКА: Чујеш, није било коња?! А на шта сам ја јакхала?

МАРКО: Мучи! Ко путује без ствари? Ко ме ништа не треба? Врагу! Ко даје име броду „Дијаболо“? Ђаво, по себи! Да сујету своју задовољи!

НЕРА: Ако нема брода, онда се не може зват „Дијаболо“. Ступидо, мио каро фратело.

МАРКО: Јојо прича по мјесту да је ступио у врагову службу, а ми сви мишљели да Јојо шене чини! Сад ћете виђет! *(Најрави крсѿ ѿрсѿима, ѿодигне руке исѿред Дамјанове главе.)* Апаге, Сатанас! Апаге!

(Дамјан се насмјеши, исѿије још једну чашу.)

ДАМЈАН: Можемо и да испијемо за тог вашег Сатану. Моје даме, за Сатану, ма што то било.

(Сесѿре исѿију, смијући се.)

НЕРА: Ова ми је чаша баш пријала.

МАРКО: Да нисте више ни кап попиле! Одмакните се! Нико не вјерује, нико неће да вјерује. А све се сложило. Никад није било да наш велечасни не дође на прву исповјед. Никад није било да невера не стаје оволико дана. Сви дукати које сте ми дали, онолики дукати, сви су нови, сад из ковнице изашли. Зна се же се кују нови дукати. Само у паклу, само у паклу се кују дукати којима се душа људска купује.

ДАМЈАН: Желите да ми их вратите?

МАРКО: Узећу само онолико колико је коштао ваш боравак од три дана.

ДАМЈАН: Али, то су ђаволови дукати. Нећете их, ваљда, задржати?

МАРКО: Нећу. Оћу. Не знам. Приложићу их у цркву.

РОЗА: Да откупиш неки свој гријех?

НЕРА: Да носиш бандјеру на процесију?

ДАМЈАН: Пошто сам непожељан у овој кући, ја морам да одем.

(Дамјан усѿаје. Усѿају и Нера, Роза и Бјанка.)

РОЗА: Вала нећете!

БЈАНКА: Ја вам то нећу допуштити. Ми смо тек почели, Дамјане.

НЕРА: Ја ћу са вама, капетане.

РОЗА: Мени је обећао, мене ће повести!

БЈАНКА: Он остаје оће. Вас двије можете же оћете!

(Марко из ѿаса вадѿ ѿишиѿољ, ѿѿери же у Дамјана.)

МАРКО: Сам ће он! У шкурецу из које је и дошо! Одмакните се вас три! Одмакните се! Окинућу!

НЕРА: Е, много ћеш ми наудити. Која је разлика између живота с тобом и смрти? Ја сам до прекјуче ионако била мртва. Окини!

БЈАНКА: Е нећеш се ти жртвоват за њега! Пуцај, Марко, у мене. Биће то смрт ко у пјесми, неко ће то већ написат.

РОЗА: Не смијеш да окинеш. Не смијеш! Не смијеш! Што може врагу, ако је враг, твоје челично зрно?

МАРКО: Није челично, но сребрно! Синоћ сам га сам излио кад сам све повезо. Четири сребрњака сам исто пио. Биће доста за твој пут у вражју матер.

ДАМЈАН: Мислим да би један сребрњак био довољан. Нисте се требали толико трошити. Дјевојке, помјерите се, ја заиста хоћу једном да пробам како изгледа то сребрно зрно. Доста сам слушао о томе, а ето, никада до сада нисам имао прилике да се сретнем с њим. Господине Марко, врли госпару и спаситељу вјере, регула и Бога самога, или пуцајте, или да идем, или да допијемо ово добро вино. Много је боље него оно које смо јуче пили. Из које вам је године ова боца?

МАРКО: За тебе, из потоње. Моли ли се враг коме прије него што умре?

ДАМЈАН: Не знам. Никад нисам срео врага који је умро.

МАРКО: Ти се помоли, ако имаш коме.

ДАМЈАН: Господе једини и велики, ти који јеси и који си одувјек био, моли те Дамјан, смјеран и понизан, пред вратима небеса твојих, да му све гријехе опростиш, да будеш милостив, јер велика је милост твоја. Опрости ми што наведох три њежне душе да се одметну из свијета свога и отргну од брата свога. Опрости ми што врлог Марка наведох да злочин изврши и због тога да у вјечном огњу вјечног Хада гори. Дај ми лаку смрт, Господе, и не дај да зрно капут мој пробије јер га платих у Саламанки дванаест дуката. То ни за врага није мало, а камоли за поморца и луталицу вјечну који у овом дому потражи мало мира и спокоја. Амин. Пуцајте у главу, племенити Марко.

МАРКО: Он се помолио... Он се богу обратио.... Ко прави кристијанин... Не би то враг, не би, он име Господње не може узет у уста... (*Неодлучан ишћо да уради са ишћилољем.*) Не могу човјека на правди Бога убит. А Јојо је причо и све се поклопило, а сад, види сад.

Ајд сад се прекрстите, ставите крст на себе, да будем сигуран.

ДАМЈАН: То радим само ако имам ваљан разлог.

МАРКО: Прекрсти се или пуцам!

ДАМЈАН: Нећу бити ни први ни послједњи који је због крста остао без главе. На жалост, ја крст исувише поштујем да би га олако трошио. Предлажем да доведете каноника, онда ћу можда имати разлог.

МАРКО: И довешћу га! Он ће знат имамо ли работе са нечастивим. Будите ту!

ДАМЈАН: А гдје би био, мили мештре? Само ви идите по њега.

МАРКО: Што ће рећ жупник ако сам ја све инфишо? Спрдаће се. Он и цијело мјесто. Марко призво врага у кућу. Вазда ћу им за спрдњу служит. (*Сћусти ишћилољ.*) Господине, може бит да се мени све само причињело, може бит... Од југа. Југо поптпуно сманта човјека. Али, ако нисте враг, ако нисте нечиста сила, ви то морате доказати. Можете ли сад, ође, појести ченицу чесна. Враг бјежи од чесна и дроб му се од чесна распада.

ДАМЈАН: Као и сваки враг, обожавам бијели лук. Само, молићу да послужите и лист ловора, због мириса. Сментаће и мени и дамама.

НЕРА: Ја ово не могу вјероват! Просто, не могу вјероват! Марко, у ову кућу, на такви начин са гостом! Са оваквијем гостом! Срам те било!

РОЗА: Срам и стид да те буде!

БЈАНКА: Ја сам лијепо рекла да га ваља увит у тавајоу и бацит у море!

НЕРА: Уперо пистолу у оваквог госпара! И то је било мало него га надјева чесном! Пи, срамото!

БЈАНКА: Шпоркаћуну!

РОЗА: Мрш ха! Ајде ванка! Ајде ће оћеш! Ждери ти чесан!

МАРКО: У моју кућу мени се неће тако зборит!

НЕРА: Ти си у твоју кућу увриједио човјека тако да то цијела Бока не пам-

ти. Осрамотио си кућу Занетија, сад ће нас сви, ко кухне, заобилазит.

МАРКО: Може бит да сам мало прећеро...

БЈАНКА: Мало?!

МАРКО: Ти да мучиш!

(Бјанка љуби Марку, сестре за њом.)

БЈАНКА: Знаш ли што сте и ти и твоја пиштола? Ништа!

(Роза узме збуњеном Марку љуби из клонуле руке.)

РОЗА: Сад се можеш попишат у њега!
(Роза баца љуби.)

НЕРА: Ајд сад ванка на арију, издувај бијесове, па се дођи скужат госпар Дамјану.

МАРКО: Ово је моја кућа и ја нећу дозволит...

НЕРА: Ванка! Ала!

(Сестре журају Марку према вратима. Он не зна ни да уради, беспомоћно гледа у Дамјана. Дамјан слегне раменима, наклони се. Сестре избацују Марку. Окрећу се према Дамјану, насмјешене, љуби.)

РОЗА: Ето, шпедиле смо га.

БЈАНКА: Сад смо сами.

РОЗА: Само ви и ми.

НЕРА: Могле би и вас двије по работи.

РОЗА: Могла би ти по работи. А ја ћу по љубави.

БЈАНКА: Мала, није ти вријеме. Имаш ти кад. Ја и Дамјан ћемо по поезији.

ДАМЈАН: Још по једну чашу вина. Ви но мијења укус свијета.

(Насија чаје, испије своју. Тресне је о њод. Дјевојке испију, љуби и оне.)

ДАМЈАН: Што иде уз вино?

РОЗА: Љубљење.

БЈАНКА: Лирика. Амори.

НЕРА: Реците ви што иде уз вино. Ја ћу вас све послушат.

ДАМЈАН: Музика, драге моје, музика.

БЈАНКА: Окле нама музика?

ДАМЈАН *(Насмије се)*: Јесам ли ја враг или нисам? Имамо кишу, имамо таласе, имамо тишину, имамо ваше рајске гласове... Што рекох? Рајске? Нека буду и такви. Имамо све што нам треба да саберемо и направимо музику.

(Прво љуби из даљине, а онда све јаче, жури музика. Сестре слушају са невјерицом. Онда јако груга нека „љуби“, брза, љубима. Роза љуби заигра испред Дамјана, изазовно, љуби куковима.)

ДАМЈАН: Преблизу сте ми, па вам не могу сву љепоту сагледат.

(Роза скочи на њод. Игра.)

РОЗА: Видите ли ме сад? Видите ли ме цијелу?

(Бјанка љуби између Розе и Дамјана.)

БЈАНКА: Принче, наставимо ону игру од синоћ. Ви и ја.

(Бјанка љуби Дамјана испод руке, заиграју. Нера љуби Дамјана Бјанки. Покушава, играјући са њим, да љуби одвоји од љуби.)

НЕРА: Доста је било игре. Начините ми дијете! Сад! Одма! Гremo у камару!

ДАМЈАН: Ја нисам вриједан такве жртве.

НЕРА: Није то жртва. То је судбина.

ДАМЈАН: Судбина је исприка за будале које не знају што ће од свог живота.

(Бјанка љуби Дамјана испод друге руке.)

БЈАНКА: Чека ли нас неоседлани црни коњ да утекнемо одоле једном завазда? Ја више нисам иста, а ви сте криви за то! Имате ме на души!

ДАМЈАН: Важна је ваша одлука да одјашете. Ја вам ту нисам потребан.

(Роза скочи са љуби, љубије се уз Дамјана.)

РОЗА: Или ваша или ничија!

ДАМЈАН: Само своја, Роза, само своја.

РОЗА: Само једном, да осјетим, да доживим, да буде... Па послјије нека све враг носи. Не мора Смарагдно море, не мора послјије ништа. Капетане, мој капетане!

(Нера врисне, љуби до Марковог љуби, љубије љуби.)

НЕРА: Стани! Одмакте се од њега!

Нећете ви мени срећу отимат, па да сте ми по сто пута сестре! Он је мој. Чекала сам и дочекала! Имаћу дијете с њим, а ви за ваше коње и Смарагдна мора наћите другога! Роза, одмак се од њега, не дирај га! Бјанка, пушти му руку, да те не би овим сребром оковала!
(Дамјан крене према Нери, смјешећи се. Испружи руку.)

ДАМЈАН: Сребрно зрно је мени намјешено. Ваше сестре немају ништа с тим. Дајте ми пиштољ или одмах пуцајте у мене. Тако ћемо се брже растати.

НЕРА: Није ви не идете.

ДАМЈАН: О, идем. Или за вашим зрном, или за мојим морем. Мени је путовати.

НЕРА: Не дам вас! Не дам вас! Или моји или у пакао!

ДАМЈАН: Тамо сам домаћи, вјерујте ми. А ваш ћу увијек бити. Већ сам ваш.

БЈАНКА: А мој?

ДАМЈАН: Разумије се. Без мене ви, Бјанка, не постојите.

РОЗА: Капетане, фурбо фурбина! Ба-стардуну! Моје си груди миловао! Идеш ћа, је ли? Ко да ме није ни било, ко да сам пјена испод твоје прове. Па ајде! Не требаш ми, никоме не требаш, ништа није ни било! Да си неки, да си човјек, да си мушки, ти би знао, ти би учинио! Није те ни било, није те ни било!

НЕРА: Ниђе ти нећеш! *(Ућери њишићољ у Дамјана.)* Ако не можеш бит само мој, бићеш наш!

(Дамјан се насмије, узима њишићољ из Нерине руке, извади кућлу из цијев. Загледа се у кућлу.)

ДАМЈАН: Сребро, заиста сребро. То би бољело.

(Враћи кућлу у цијев. Подигне цијев њрема усћима.)

БЈАНКА: Убиће се!

РОЗА: Нек се убије!

НЕРА: Прво ми начини дијете!

ДАМЈАН: Играјте! Играјте! Ништа осим игре не постоји, драге, миле, једине моје.

(Музика се њојача. Сесћре њоново зацћрају, њомамно, око Дамјана. Удар цћрома надјача музику. Враћи се нацћло оцћварају. На враћима сцћоји Марко са великим зацћљеним крсћом у рукама. Нико не обраћа њажњу на њега.)

Траје музика и сулуди њлес сесћара око Дамјана.)

СЛИКА ОСМА

(Тераса исцћред куће Занећија. Ведро јућиро, свјећло цћошво њећодношљиво, њослице њамних валера њрећходних слика. Јојо, накићен и уцћараћен, у одјелу за које он мисли да одцћвара њоморском официру, њокушава да оцћвори враћи. Закључано је. Јојо луцћа. Оцћвара му Марко, разбарушен, изможден, са крвавим завојима око дланова.)

МАРКО: Што је, лудане?

ЈОЈО: Забурило. Изведрило.

МАРКО: Па што?

ЈОЈО: Добар дан за испловит. Имаће мо пуна једра.

МАРКО: Ко ће имат? Што бумбичаш?!

ЈОЈО: Ја и патрун Дамјан. Реко ми је да се иде ћа.

МАРКО: Који патрун Дамјан?

ЈОЈО: Марко, ја сам луд, а ти си гомно. Дункве, немојмо се бркат. Не прави се луд.

МАРКО: Не знам о чему збориш. И, пасаж ме се, мало ми је моје муке. Види ми рука.

ЈОЈО: Ко да си их у сам паклени огањ умако.

МАРКО: Уждио гром право у ториун од цркве. По сред крста. Исцћеро га из подумјенте и бацио га све под мој палац. Ја га хтио угасит, а руке ми се за-

лијепиле за оно врело гвозђе, једва сам успио да га у воду увалим.

ЈОЈО: А ће је био тад Дамјан?

МАРКО: Ма који Дамјан, ај се јебат ти и Дамјан! Нема ође никојег Дамјана!

ЈОЈО: Хтио си га ватреним крстом из куће исцћерат, ко нечастивог!

МАРКО: Јојо, бура је, изведрило је, прошле су те твоје фантажије! Немој ми измишљат људе по кући!

(Јојо њриће кући, викне исцћод њрозра.)

ЈОЈО: Мештре! Мештре Дамјане! Греммо! Ето нам буре! Обећали сте ми да ћете ме укрцат! Мештре Дамјане!

(Излази Нера носећи велики бијели ленцун, мокар. Иде да га њпросцћре. Јојо иде за њом.)

ЈОЈО: Ђе је, Нера? Оли ти с нама? Јели тебе мештар одабрао?

(Бјанка излази за Нером, у наручју јој ленцун, занесено иде за Нером.)

ЈОЈО: Бјанка, ти си му изабраница, је ли? Мило ми је, драго ми је. Реци му да сам спреман. Идемо одавле, идемо, јел да?

(Роза исцћрчи, и она са ленцуном. Сесцћре, једна до друге, њросцћиру. На сва цћри ленцуна виде се крвави цћрацћови.)

ЈОЈО: Остало вам то, биће од помидора.

НЕРА: Није то од помидора, блезго! То је, то је, да сви виде!

БЈАНКА: Не знам што је то на твој ленцун, ма, на мој је крв. Слатка крв!

РОЗА: Просула си вино док си тајно, по ноћи, бумбила. На мој ленцун је крв. Моја!

НЕРА: Ајте с миром вас двије. Оћете ли да сад питамо Дамјана?

БЈАНКА: Мог Дамјана да питаш за твој ленцун?

РОЗА: Е, баш ћемо га питат! Баш, баш, баш! Ево, сад одма, нек све исприча. Нема више што да се крије.

(Роза оћрчи у кућу.)

МАРКО: Крв је од мојих рука кад сте ми синоћ руке у плахте увијале. И, ајте то оперите, у кућу Занетија су вазда били најбјељи ленцуни. И образ и ленцуни. Јојо, даћу ти два дуката да вратиш трабакул на порто морто вез, није добро кад је трабакул по бури у мандраћ.

ЈОЈО: Не можеш ти мени више наређиват. Ја сам компањ мештра Дамјана. Ако ти не знаш који је, питај сестре. Оне су га вићеле, чуле, и све ми се пара, добро осјетиле. Ако ја лажем, не лаже ленцун.

(Излази Роза са Дамјановом књигом у руци. Баци књигу. Сесћире је нијемо гледају.)

РОЗА: Нема га.

БЈАНКА: Не лажи! Оћеш га само за себе!

НЕРА: Како га нема?! Био је са мном све до пред јутро, све док није окренула бура.

РОЗА: Са мном.

БЈАНКА: Са мном.

(Марко се смије.)

МАРКО: Који су ово шкерци, бого мој. Немојте више да лапрдате, него да се отворе све фуњестре, да се раскриле сва шкура, да уђу сунце и бура

у кућу. Да се све добро провјетри и исунча. Што је, што блејите? Ја ћу вам рећ што је вама! Синоћ сте натегле, све три, из оне треће бачве. Ја, будала, допуштио, мислим, нека их мало, излуђе их јужина, нек дају мало себи на вољу. А оне, сад, бакулају, зановјетају. Оћемо ли работат што данас?

(Бјанка узима књигу.)

БЈАНКА: А чија је ово онда књига ако није Дамјанова. *(Листа)* Ево, ово је мени написао. Слушајте и пукните: „Нека је блажен дан, мјесец и доба/Година, час и трен, оно вријеме/и лијепи онај крај и мјесто гдје ме/згодише ока два, спуташе оба.”

НЕРА: Теби је, може бит, написао, а мени је говорио. Све сам упамтила: „Блажене прве патње које вежу/У слатком споју са љубављу мене/И лук и стријеле што погодише ме/И ране које до срца ми сежу.”

РОЗА: А ја знам, јер ми је говорио док је клечао испод мојих ногу, знам што даље иде: „Блажени били сви гласови које/уз уздах, жудњу и сузе без броја/просух зовући име драге моје.” То ми је говорио док се полако подизао уз моје ноге.

(Марко оћме књигу од Бјанке.)

МАРКО: Дану ми тај либар! Биће какви мој стари, приходовање и расходовање. *(Чита:)* „И блажене све хартије гдје пишем/У славу њену, и мисао моја/Која је њена и ничија више.” Што је ово? Еха, лијепо пише доље, Франческо Петрарка, никакви Да-

мјан. Знам ли ја тог Петрарку? Мора бит да га знам чим ми је у књигу... Биће да ми је што дужан осто па сам га уписо. А мора и да ми је вратио, чим га се не сјећам. Што год да је, неважно је. Ајмо за работом!

(Марко исцјепа сћранице књиге. Завијла корице далеко.)

ЈОЈО: Е, па кад нема Дамјана, скужајте ме, ја вам више нећу бит на сметњу. Мени се то све, може бит, учињело. Ма, ја сам луд, па ми се може, а ви, не знам, видите како ћете. Нама лудима је лако, вазда нам душа остане, а ви сад не знате ће је ваша. Може бит да је Дамјан понио са собом, а тај кад узме, не враћа. Нека вам је Бог у помоћ, ако је што остало од њега. *(Марку:)* А ти, кад те слиједећи пут буде гађао крстом, гађи и ти њега.

МАРКО: Кога? Дамјана?

ЈОЈО: Којег Дамјана? Све је то био фортунно и јужина, мој Марко. Мени је само жао што сам се овако иншесто залуду.

(Јојо оде. Сесћире сћоје, нијеме, одсућине. Марко заустии да нешћо каже, одусћане, оде у кућу, залући враћа.)

БЈАНКА: Нека је блажен дан, мјесец и доба. Нека је. Нека је.

НЕРА: Нека је проклет дан, мјесец и доба.

РОЗА: Нека је блажено и проклето ово море што га је донијело и однијело. И ми с морем.

(Бјанка ирва зајјева, сесћире ирхваше.)

БЈАНКА, РОЗА, НЕРА:

„Гледала сам низ море
Гледала сам уз горе,
Да видим ја милога,
Моје душе драгога.
Нема милог,
Нема драгог,
Ал ме стало није,
Љубио је, обећо је,
Једном мора доћ,
Једном мора доћ.”

СЛИКА ДЕВЕТА

(Кроз шум мора и вјећира чује се дјевојачка њјесма.)

OFF: „Буде ли ме преварио
Буде ли ме прелагао
Неће пута никад наћи
Сунце ће му сјајно заћи,
Топиће га вељи вали,
што су љубав нашу знали...”

СТЕВАН КОПРИВИЦА

Рођен у Котору, 1959. године. Завршио Факултет драмских уметности у Београду, Одсек драматургија (1983). Био уредник драмског програма ТВ Титогорад (Подгорица), и директор Малог позоришта „Душко Радовић” у Београду. Пише радио и телевизијске драме: *Кројачи цинса* (Телевизија Београд), *Крени према мени* (Телевизија Црне Горе), *Што буде, биће* (Телевизија Републике Српске). Важнији комади: *Помјерање њла* (Црногорско народно позориште), *Дуго њушо-*

(*Испред њлалѡе, у ѡолумраку, сѡиоји Јојо.*)

ЈОЈО: Овако оне, кад зајужи, па пред јутро, стално пјевају. Свака у своју камару. Оне пјевају саме са собом, ко што ја причам сам са собом. Мени се може, ја сам вазда луд био, а оне нису вазда биле.

(*Појача се свјећло. Видимо да су ѡро-зори на сѡраѡу зазидани.*)

ЈОЈО: Ма, ја не би зазиђиво своје фуњестре. Прича се оће у Прчањ да су то учињеле да не би низ море више гледале, да им не би море наде давало да ће једном он ариват. Други кажу да су душу своју закартали, а трећи да инкартом чувају сјећање на њега, да им никад не утекне. Свашта се у Прчањ и у Боку збори. Неки кажу да је Дамјан био одиста капетан „Дијабола”, да се мало одморио, поиграо, па за својом звијездом кренуо. Други, опет зборе, и

све се контрестају с овијем првијема, да ту има неког врага, да се, кад удари фортуно, око поноћа, може виђет његов брод како једри, ма не у море, него по небесима, да му је прова изнад Врмца, а прамац чак тамо код Пераста. Неки бумбижају да је то био млетачки принц што се за војну противу Турака спремао, па је у тој војни погинуо, а кад су га закопавали, на прсима му нашли три драгуља ко три пуцета. Бока не би била Бока кад се не би свашта зборило, ѡакулавало и импјегавало. Нико ти потља не зна што је истина а што је фантажија. А кад боље Јојо промисли, и нема истине, но само фантажије. Зна Јојо, није он залуд луд.

(*Дјевојачка њјесма надјача Јоја.*)

Крај

ХЕРЦЕГ НОВИ – БЕОГРАД, септембар 2000.

вање у Јевроѡу, Јуѡонокѡурно, Оружје, збоѡом (Београдско драмско позориште), *Навала* (Град театар Будва и Звездара театар), *Мали Радојица и краљевић Марко, Новела од љубави, Заувијек ѡвој* (Дјечје позориште Подгорица), *Талични Том и Далѡони, Башѡа сљезове боје, Ми чекамо бебу* (Мало позориште „Душко Радовић”), *Бокешки д-мол, Беѡула у малу валу* (Центар за културу Тиват).

Награде: *Башѡа сљезове боје* – Стеријина награда за драматизацију збирке приповедака Бранка Ђопића, 1996; *Бокешки д-мол*, Стеријина награда за текст савремене драме, 2000; *Новела од љубави* – награда за најбољи текст Југословесног фестивала позоришта за децу у Котору; *Ми чекамо бебу* – награда за комедиографски текст на фестивалу Дани комедије у Јагодини; *Мој ѡрви разред* – награда Змајевих дечјих игара за монодраму; *Добро јуѡро, адмирале* (неизведено) – награда Удружења драмских писаца Србије.